

ZARYS ORGANIZACJI I INSTYTUCJI KOŚCIELNYCH DIECEZJI SZCZECIŃSKO-KAMIEŃSKIEJ

ks. Grzegorz Wejman

WSTĘP

„Kościół jest stróżem przeszłości, piastunem terażniejszości i siewcą przyszłości” – takie znamienne słowa zapisał w 1906 r. Henryk Sienkiewicz w Księdze Pamiątkowej Muzeum Diecezjalnego w Płocku. Powyższe słowa, jak i mijająca w tym roku, rocznica erygowania diecezji szczecińsko-kamieńskiej, zachęca do podjęcia badań naukowych nad dziejami tej diecezji.

W pięćdziesiątą rocznicę przejęcia przez Polskę Pomorza Zachodniego – w 1995 roku ukazała się książka pt.: „Droga Polski i Kościoła na Pomorze Zachodnie. Od X wieku do 1995 roku”³³ Ponadto w związku z dwudziestopięcioleciem istnienia diecezji powstało czternaście różnych artykułów ze wstępem ks. abp. Mariana Przykuckiego w „Zeszytach katechetycznych”³⁴ i jeden w schematyzmie pt.: „Kościoły archidiecezji szczecińsko-kamieńskiej”³⁵

³³ Droga Polski i Kościoła na Pomorze Zachodnie. Od X wieku do 1995 r., praca zbiorowa pod red. M. Frankel, Szczecin 1995.

³⁴ M. Przykucki, abp, Jubilate Deo..., „Zeszyty katechetyczne”, 1997, nr 5, s. 3-4; R. Kamiński, ks., Czytając kronikę, „Zeszyty katechetyczne”, 1997, nr 5, 5-12; E. Cybulski, ks., Czas tworzenia kurii biskupiej w Szczecinie, „Zeszyty katechetyczne”, 1997, nr 5, 12-45; Z. Wichrowski, ks., Czas budowy seminarium, „Zeszyty katechetyczne”, 1997, nr 5, s. 45-60; R. Ziomek, ks., O kościelnym sądownictwie szczecińsko-kamieńskim, „Zeszyty katechetyczne”, 1997, nr 5, s. 61-68; M.I. Zakrzewska, s., Żeńskie zgromadzenia zakonne w okresie 25-lecia diecezji szczecińsko-kamieńskiej, „Zeszyty katechetyczne”, 1997, nr 5, s. 68-80; R. Kostynowicz, ks., J.M. Mazur, ks., Ludzie dwudziestopięciolecia, „Zeszyty katechetyczne”, 1997, nr 6, s. 3-17; G. Wejman, ks., Piotr naszych czasów na szczecińskiej ziemi, „Zeszyty katechetyczne”, 1997, nr 6, s. 17-26; A. Offmański, ks., W posłudze ludowi Pomorza Zachodniego, „Zeszyty katechetyczne”, 1997, nr 6, s. 27-40; M. Ustasiak, Kościół w służbie ludzi pracy i narodu w 25-leciu diecezji szczecińsko-kamieńskiej, „Zeszyty katechetyczne”, 1997, nr 6, s. 40-47; D. Stankiewicz, Katolickie szkolnictwo w archidiecezji szczecińsko-kamieńskiej, „Zeszyty katechetyczne”, 1997, nr 6, s. 47-58; J.M. Mazur, ks., Troska Kościoła szczecińsko-kamieńskiego o kulturę, „Zeszyty katechetyczne”, 1997, nr 6, s. 58-70; M. Witalis, o., Zakony i zgromadzenia męskie w XXV-leciu, „Zeszyty katechetyczne”, 1997, nr 6, s. 70-83 i 1997, nr 7,

Jak widać dzieje diecezji szczecińsko – kamieńskiej nie doczekały się licznych opracowań i stąd wynika zainteresowanie autora powyższym tematem. Do opracowania niniejszego artykułu posłużyły pisma urzędowe zarówno kurii gorzowskiej: „Zarządzenia Administracji Apostolskiej Kamieńskiej, Lubuskiej i Prałatury Pilskiej”, „Gorzowskie Wiadomości Kościelne”, jak i szczecińsko-kamieńskiej: „Prezbiterium”, „Schematyzm archidiecezji szczecińsko-kamieńskiej”, a także na archiwach: Kurii Metropolitalnej i niektórych instytucji kościelnych. Stosując metodę analityczno-syntetyczną autor podzielił artykuł na sześć następujących części: 1. Dzieje Kościoła na Pomorzu Zachodnim, 2. Centralne struktury kościelne, 3. Organizacja parafialna, 4. Organizacja duszpasterstwa, 5. Instytucje charytatywne i oświatowe, 6. Zakony i zgromadzenia zakonne, co dało jasny i pełny obraz organizacji diecezji szczecińsko-kamieńskiej.

I. DZIEJE KOŚCIOŁA NA POMORZU ZACHODNIM

Czas Administracji Apostolskiej (1945-1972)

15 VIII 1945 r. kardynał August Hlond prymas Polski, na mocy udzielonych mu 8 lipca 1945 r. przez papieża Piusa XII *specialissima facultas* (specjalne pełnomocnictwo) ustanowił polskich administratorów apostolskich na przypadłych Polsce po II wojnie światowej terenach północnych i zachodnich, zwanych Ziemią Odzyskanymi.

Szczecin i Pomorze Zachodnie znalazły się w granicach gorzowskiej administracji apostolskiej zwanej oficjalnie Administracją Apostolską Kamieńską, Lubuską i Prałatury Pilskiej³⁶ W jej skład weszły następujące struktury katolickie:

- Prałatura udzielna lub pilska z 75 parafiami, 8 wikariatami lokalnymi i jedną samodzielną placówką duszpasterską. Były to ziemie oderwane traktatem wersalskim, pod względem kościelnym przynależne wcześniej do archidiecezji poznańskiej i diecezji chełmińskiej;

s. 3-15; G. Wejman, ks., Zarys dziejów kapituły katedralnej oraz kolegiat biskupstwa kamieńskiego i archidiecezji szczecińsko-kamieńskiej, „Zeszyty katechetyczne”, 1997, nr 7, s. 15-36; R. Kostynowicz, ks., Opieka nad zabytkowymi budowlami sakralnymi, „Zeszyty katechetyczne”, 1997, nr 7, s. 36-52.

³⁵ G. Wejman, ks., 25-lecie diecezji szczecińsko-kamieńskiej, (w:) R. Kostynowicz, ks., Kościoły archidiecezji szczecińsko-kamieńskiej, t.1, Szczecin 2000, s. 9-17.

³⁶ Zarządzenia Administracji Apostolskiej Kamieńskiej, Lubuskiej i Prałatury Pilskiej (dalej: ZAA), 1945, s. 1.

- Część archidiecezji wrocławskiej, leżąca w środkowym biegu Odry i przynależąca do województwa poznańskiego z 19 parafiami, 5 kuracjami, 3 wikariatami lokalnymi oraz jedną samodzielną placówką duszpasterską;

- Część diecezji berlińskiej leżąca nad Odrą – Pomorze Zachodnie aż po Słupsk – podlegająca władzy Rzeczypospolitej Polskiej z 9 parafiami i 22 kuracjami³⁷

Obszar administracji obejmował 44 836 km², czyli ponad 1/7 powierzchni Polski.

1 września 1945 r. administrator apostolski ks. inf. Edmund Nowicki objął urządowanie, natomiast 28 października miał ingres do kościoła pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Gorzowie Wlkp.³⁸ W chwili powołania do życia administracji, na jej terenie było 197 222 katolików³⁹ skupionych w 146 parafiach i 16 dekanatach⁴⁰ Czynne były 243 świątynie, z których 88 wymagało natychmiastowego remontu i odbudowy, a pracowało w nich 120 kapłanów⁴¹ Ksiądz administrator zaraz po swojej nominacji utworzył kurię biskupią (1 września jedynym jej pracownikiem, a zarazem kanclerzem był ks. Jan Zaręba)⁴², 8 czerwca 1946 r. rozbudował sieć dekanalną⁴³ (do 1 stycznia 1949 r. było ich 27), 15 stycznia tegoż roku powołał do istnienia „Caritas” diecezjalny⁴⁴; a 29 października 1950 r. erygował sąd duchowny⁴⁵ W celu kształcenia przyszłych kapłanów powołał niższe seminaria duchowne w Gorzowie Wlkp. (3 września 1946 r.)⁴⁶ i Słupsku (1 października 1947 r.)⁴⁷, oraz Konwikt Biskupi we Wschowie (1 września 1946 r. – w 1948 r. zamieniony na niższe seminarium)⁴⁸, a od 26 października 1947 r. (data poświęcenia seminarium) Wyższe Seminarium Duchowne w Gorzowie Wielkopolskiego⁴⁹

Olbrzymia pionierska praca ks. inf. E. Nowickiego została przerwana przez władze państwowe jego deportacją z Gorzowa Wlkp. do Poznania - 26 stycznia 1951 r. Natomiast 3 lutego 1951 r. następuje objęcie rządów w Kościele gorzowskim przez ks. inf. Tadeusza Załuczковского. Ksiądz ordynariusz T. Załuczkowski przyjął zasadę w swoim urządowaniu - "nic bez księ-

³⁷ ZAA, 1945, s. 1.

³⁸ ZAA, 1945, nr 2, s. 6.

³⁹ Gorzowskie Wiadomości Kościelne (dalej: GWK), 1965, nr 3, s. 69.

⁴⁰ GWK, 1965, nr 3, s. 69.

⁴¹ ZAA, 1948, nr 9-10, s. 310-311.

⁴² ZAA, 1945, nr 1, s. 19.

⁴³ ZAA, 1946, nr 5, s. 21-24.

⁴⁴ ZAA, 1946, nr 1, s. 1-2.

⁴⁵ ZAA, 1950, nr 9-12, s. 290. GWK, 1960, nr 9-10. s. 443-458.

⁴⁶ M. Chorzępa, ks. Rozwój organizacji kościelnej na Ziemi Lubuskiej i Pomorzu Zachodnim w latach 1945-1965, „Nasza przeszłość”, 1965, nr 22, s. 127.

⁴⁷ ZAA, 1947, nr 4, s. 253.

⁴⁸ ZAA, 1946, nr 6, s. 59-60.

⁴⁹ ZAA, 1947, nr 6, s. 395.

dza prymasa" Wierny tej postawie, jako wikariusz generalny Księdza Prymasa Polski - erygował 132 parafie oraz inkardynował księży do ordynariatu gorzowskiego. Zmarł 19 lutego 1952 r. w rezydencji przy ulicy 30 stycznia w Gorzowie Wielkopolskim⁵⁰

26 lutego 1952 r. Rada Konsultorów wybrała nowego rządcę w osobie ks. inf. Zygmunta Szelażka, dotychczasowego dyrektora Niższego Seminarium Duchownego w Słupsku. Wybór został zatwierdzony przez prymasa Polski ks. abp. S. Wyszyńskiego. 15 marca 1952 r. następuje objęcie rządów przez ks. Szelażka. W 1955 roku, w dziesięć lat od utworzenia administracji gorzowskiej, czynnych było 1540 kościołów oraz pracowało 556 kapłanów, w tym 131 wyświęconych w diecezji. Ksiądz inf. Z. Szelażek otoczył szczególną opieką księży, świadczyć o tym może założona przez niego Wzajemna Pomoc Kapłańska oraz dom wypoczynkowy dla księży w Mielnie Koszalińskim. Za jego rządów udało mu się erygować parafię pw. św. Jakuba Ap. w Szczecinie - z ruiną kościoła. Od 1956 r. następują jednak pewne zmiany w antykościelnej polityce państwa i na ten czas przypada okres pracy ks. bp Teodor Bensch, który został mianowany rządcą na terenie ordynariatu gorzowskiego 1 grudnia 1956 roku. Wyznaczoną diecezję gorzowską objął 6 grudnia 1956 r., a 15 grudnia 1956 r. odbył ingres do kościoła pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Gorzowie Wlkp. Ks. bp T. Bensch okazał się doskonałym ordynariuszem, mimo słabego zdrowia, erygował w 1957 roku 36 parafii i podołał obowiązkowi związanym z powrotem religii do szkół. Powołał wizytatorów religii, Radę Wydziału Nauki Katolickiej przy kurii oraz Instytutu Katechetycznego w Rokitnie, w Szczecinku i Słupsku. Zmarł 7 stycznia 1958 roku⁵¹

Od 8 stycznia do 3 lipca 1958 r. rządy w diecezji gorzowskiej, jako wikariusz kapitulny sprawował ks. dr Józef Michalski.

7 sierpnia 1958 r. Sekretariat Prymasa Polski wydał komunikat stwierdzający m.in., że za wstawiennictwem ks. kard. Stefana Wyszyńskiego, papież Pius XII mianował ks. dr. Wilhelma Plutę z Katowic - biskupem w Gorzowie Wlkp. (nominacja miała miejsc 8 lipca). 7 września 1958 r. ks. kard. S. Wyszyński konsekrował go w kościele pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Gorzowie Wlkp. W tym samym czasie papież Pius XII wyniósł do godności biskupiej ks. Jerzego Strobę w charakterze biskupa pomocniczego. 13 maja 1960 r. bp W. Pluta otrzymuje od prymasa S. Wyszyńskiego kolejny list informujący, iż Ojciec św. Jan XXIII wyniósł ks. Ignacego Jeża do godności biskupiej i tenże zaczął sprawować obowiązki biskupa pomocniczego. Ordynariusz dr Wilhelm Pluta erygował nowe parafie, poświęcił wiele odbudowanych kościołów oraz podzielił - w 1961 r. - diecezję na 37 dekanatów.

⁵⁰ M. Chorzępa, ks., *Rozwój...*, dz.cyt., s. 136.

⁵¹ Tamże, s. 139-143.

W tych latach nasilały się znowu ataki władz państwowych na Kościół. W 1960 r. nastąpiło zlikwidowanie Niższego Seminarium Duchownego w Słupsku i Gorzowie Wlkp. W 1961 r. zniesiono możliwość nauki religii w szkole. W tym samym roku przeniesiono z Gorzowa do wsi Gościkowo – Paradyż Wydział Teologiczny Seminarium Duchownego.

25 maja 1967 r. papież Paweł VI zamianował ks. bp. W. Plutę administratorem apostolskimi *ad nutum Sanctae Sedis*. Mimo uzyskania dogodniejszej pozycji prawnej diecezji, jako Administracji Apostolskiej Gorzowskiej zależnej wprost od Stolicy Apostolskiej, nadal pozostawał w jej zasięgu jurysdykcyjnym nadal olbrzymi teren, 1/7 obszaru Polski, co ogromnie utrudniało administrowanie nim. 15 grudnia 1969 r. biskupi polscy wraz prymasem – przedłożyli memorandum Ojcu Świętemu, Pawłowi VI⁵²

Po podpisaniu 7 grudnia 1970 r. układu o podstawach normalizacji stosunków przez NRF i Polskę, i jego ratyfikacji 3 czerwca 1972 r. papież Paweł VI mógł powołać stałą organizację kościelną na tych ziemiach.

Powstanie diecezji (1972-1992)

Ojciec Święty Paweł VI bullą *Episcoporum Poloniae Coetus* z dnia 28 czerwca 1972 r. erygował nowe diecezje w Polsce, w tym: gorzowską, koszalińsko-kołobrzeską i szczecińsko-kamieńską. Diecezja szczecińsko-kamieńska obejmowała obszar 12 754 km² z 922 tys. ludności. Miastem biskupim został Szczecin liczący 367 tys. mieszkańców. Na katedrę wyznaczono, będący w ruinie, kościół pw. św. Jakuba Apostoła. Konkatedrą został, niegdyś katedralny, kościół pw. św. Jana Chrzciciela w Kamieniu Pomorskim⁵³

Diecezja wówczas była podzielona na 12 dekanatów w których istniało 119 parafii i 27 samodzielnych wikariatów. W duszpasterstwie pracowało 324 kapłanów świeckich i zakonnych oraz 142 siostry z 18 zgromadzeń. Czynnych było 535 kościołów. Krótco przed powstaniem diecezji władze państwowe przekazały Kościołowi ruiny 62 kościołów i 3 kaplic⁵⁴ Ksiądz biskup zamieszkał na probostwie parafii pw. Świętej Rodziny przy ul. Królowej Korony Polskiej 27 w Szczecinie⁵⁵

⁵² GWK, 1970, nr 7, s. 214.

⁵³ Prezbiterium, 1973, nr 1-2, s. 17.

⁵⁴ Prezbiterium, 1987, nr 1-3, s. 80.

⁵⁵ Do dzisiejszej rezydencji biskupów szczecińskich przeprowadził się dopiero 31 października 1973 r. Władze wojewódzkie przekazały budynek przy ul. ks. Piotra Skargi 30, dopiero 27 lutego 1973 r.

Pierwszym ordynariuszem szczecińsko-kamieńskim został ks. bp Jerzy Stroba⁵⁶ Urzędowanie objął 8 lipca, a ingres do odbudowanego prezbiterium katedry odbył 8 października 1972 roku⁵⁷

Ksiądz biskup, pełen zapału do pracy, zaczął organizować struktury nowej diecezji. Do najważniejszych zadań należało ukończenie budowy katedry, zorganizowanie kurii biskupiej i własnego seminarium duchownego, tworzenie nowych parafii, a przede wszystkim budowanie żywego Kościoła Chrystusowego. Księdza ordynariusza w posłudze pasterskiej wspomagał ks. bp Jan Gałęcki⁵⁸

⁵⁶ Ksiądz bp Jerzy Jan Stroba urodził się 17 grudnia 1919 r. w Świętochłowicach (diecezja wrocławska, obecnie archidiecezja katowicka) w rodzinie robotniczej. W rodzinnym mieście kształcił się w latach 1925-1929 w szkole podstawowej, a następnie latach 1929-1937 w Neoklasycznym Gimnazjum im. Odrowążów w Chorzowie. Po uzyskaniu świadectwa dojrzałości wstąpił do Śląskiego WSD w Krakowie. Po zamknięciu przez okupanta seminarium, a także Uniwersytetu Jagiellońskiego, gdzie studiował równocześnie na Wydziale Teologicznym, przygotowanie do kapłaństwa kontynuował od kwietnia 1940 r. w Akademii Filozoficzno-Teologicznej w Widnawie w archidiecezji wrocławskiej (1940-1943). Na kapłana wyświęcony został we Wrocławiu przez metropolitę Adolfa Bertrama. Po święceniach pracował w Chorzowie, Piekarach Śląskich, Nowej Wsi, Pszczynie i Katowicach. Równocześnie dalej studiował na UJ, gdzie 29 listopada 1946 r. uzyskał stopień magistra teologii. Natomiast doktorat obronił 30 maja 1952 r. W latach 1955-1958 pełnił funkcję rektora Śląskiego WSD w Katowicach a zarazem wykładowcy sakramentologii w seminariach śląskim, częstochowskim i krakowskim (od 1957 r. wykładał dodatkowo historię sztuki kościelnej). 8 lipca 1958 r. został mianowany biskupem pomocniczym w Gorzowie Wlkp., zaś 28 czerwca 1972 r. pierwszym biskupem nowej diecezji szczecińsko-kamieńskiej. Papież Jana Paweł I, 21 września 1978 r. mianował go arcybiskupem-metropolitą poznańskim. 11 kwietnia 1996 r. Ojciec św. Jana Paweł II przyjął jego rezygnację z obowiązków rządcy archidiecezji poznańskiej.

⁵⁷ Na ingresie byli obecni: ks. Stefan kard. Wyszyński, ks. bp Wilhelm Pluta i ks. bp Ignacy Jeż.

⁵⁸ Ksiądz bp Jan Stefan Gałęcki urodził się 18 czerwca 1932 r. w Zalesiu k. Ciechanowa, w rodzinie rolniczej. Po ukończeniu dziewięciu klas szkoły ogólnokształcącej – najpierw w Krasieńcu, a następnie w Makowie Mazowieckim – wstąpił do Niższego Seminarium Duchownego w Słupsku. Po uzyskaniu świadectwa dojrzałości w 1952 r. rozpoczął studia w gorzowskim Wyższym Seminarium Duchownym w Gościkowie-Paradyżu. Święcenia kapłańskie otrzymał 23 czerwca 1957 r. w katedrze Wniebowzięcia NMP w Gorzowie Wlkp., z rąk ks. bp. Teodora Benscha. Do roku 1970 ks. Jan Gałęcki pracował kolejno w wikariatach w Zielonej Górze (parafia pw. Najświętszego Zbawiciela), Szczecinie-Niebuszewie, Zielonej Górze (parafia pw. św. Jadwigi), Drawnie i Szczecinku. W latach 1970 – 1971 pełnił funkcję notariusza w kurii biskupiej (pracownikiem jej był już od 1964 r.). W 1970 r. podjął również studia na Wydziale Teologicznym KUL. Dwa lata później uzyskał w Instytucie Teologii Pastoralnej stopień magisterski. Doktorat, na podstawie dysertacji „Religijność rodziców a religijność dzieci w środowisku miejskim. Studium socjologiczne”, uzyskał w 1978 r. w Sekcji Filozofii Społecznej Wydziału Filozoficznego KUL. W la-

Papież Jan Paweł I skierował ks. bp. J. Strobę, 21 września 1978 r. na stolicę biskupią do Poznania. Szczecińska Kapituła Katedralna na nadzwyczajnym posiedzeniu w dniu 9 października 1978 r. wybrała ks. bp. dr. Jana Gałęckiego wikariuszem kapitulnym. Funkcję tę sprawował do 1 marca 1979 r., czyli do czasu nominacji dotychczasowego sufragana włocławskiego ks. bp. prof. Kazimierza Majdańskiego (1979-1992) na ordynariusza diecezji szczecińsko-kamieńskiej⁵⁹ Ksiądz Biskup urzędowo objął diecezję 10

tach 1971 – 1974 pełnił funkcję administratora i proboszcza parafii pw. NMP Królowej Świata w Stargardzie Szczecińskim. 4 grudnia 1973 r. ustanowiono go biskupem tytularnym Maiuca i biskupem pomocniczym diecezji szczecińsko-kamieńskiej. Prekonizowany został 4 lutego, a sakrę biskupią otrzymał 17 marca 1974 r. w katedrze św. Jakuba w Szczecinie z rąk kardynała Stefana Wyszyńskiego oraz biskupów: Jerzego Stroby, ordynariusza szczecińsko-kamieńskiego, Bogdana Sikorskiego, ordynariusza płockiego. Następnego dnia ks. bp Jan został wikariuszem generalnym.

⁵⁹ Ksiądz biskup prof. dr hab. Kazimierz Majdański urodził się 1 marca 1916 r. w Małgowie, ziemi kaliskiej, jako trzynaste, najmłodsze dziecko, Józefa i Rozalii z domu Mielczarek, małżonków Majdańskich. W wieku 14 lat wstąpił do klasycznego gimnazjum, Piusa X we Włocławku, które ukończył w 1934 r. W tym samym roku wstąpił do Wyższego Seminarium Duchownego we Włocławku. W chwili wybuchu II wojny światowej był klerykiem VI roku i miał 23 lata. Wraz z profesorami seminarium 7 listopada 1939 r. został aresztowany, a w styczniu 1940 r. wywieziony do obozu dla internowanych w Łądzie nad Wartą. 26 sierpnia 1949 r. internowani zostali przewiezieni do obozu koncentracyjnego w Sachsenhausen-Oranienburg, a następnie 14 grudnia do Dachau. Tam, kleryk K. Majdański noszący numer obozowy 22829 na przełomie lat 1942/1943 został skierowany, wraz z grupą innych duchownych polskich, do stacji doświadczalnej. Wyzwolenie obozu przez armie alianckie nastąpiło 29 kwietnia 1945 r. Po wojnie udał się do Paryża. Tam 29 lipca 1945 r., z rąk ks. bp. Karola Radońskiego otrzymał święcenia kapłańskie. Potem udał się na studia do Fryburgu Szwajcarskiego, gdzie w marcu 1949 r. obronił doktorat z teologii moralnej. Powróciwszy do kraju w kwietniu tego roku, został skierowany do pracy duszpasterskiej, jako wikariusz parafii katedralnej we Włocławku. Jesienią 1949 r. rozpoczął pracę dydaktyczną w Wyższym Seminarium Duchownym we Włocławku, jako wykładowca teologii moralnej. Jednocześnie był zastępcą redaktora naczelnego „Ateneum Kapłańskiego”, a następnie redaktorem naczelnym i tę funkcję pełnił przez 18 lat. W latach 1952-1957 pełnił funkcję wicedyrektora we włocławskim seminarium. W dniu 19 listopada 1962 r. papież Jan XXIII mianował go biskupem pomocniczym we Włocławku. Ksiądz Biskup uczestniczył w Soborze Watykańskim II, jako przedstawiciel Episkopatu Polski w sympozjach biskupów europejskich. Ponadto brał czynny udział w pracach Episkopatu Polski. Od 1969 r. Ksiądz Biskup podjął pracę naukowo-dydaktyczną w Akademii Teologii katolickiej w Warszawie, prowadząc wykłady w zakresie teologii pastoralnej małżeństwa i rodziny. W roku 1973, jako docent, na Wydziale Teologicznym, prowadząc dalej wykłady, zorganizował samodzielny Zakład Teologii Praktycznej – Studia nad Rodziną, powołany do życia zarządzeniem Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki z dnia 29 kwietnia 1975 r. Zakład Teologii Praktycznej – Studia nad Rodziną rozpoczął swą działalność w roku akademickim 1975/76. Osiągnięcia naukowe Księdza Biskupa znajdują swoje miejsce w bogatej publikacji na rynku polskim i zagranicznym.

marca⁶⁰, a uroczysty ingres odbył w Niedzielę Palmową - 8 kwietnia 1979 r. do szczecińskiej katedry pw. św. Jakuba Ap.⁶¹

Posługiwanie nowego rządcy naznaczone było czasem formowania diecezji. Kontynuując dzieło organizacji diecezji oraz pogłębiania życia religijnego wiernych, poprzez wstawiennictwo Najświętszej Maryi Panny Matki Kościoła, Ksiądz Biskup w swoim pasterzowaniu mocny akcent położył na formację rodziny oraz tworzenie seminarium duchownego. Istotnym akcentem posługiwania z pewnością była uroczystość 40-lecia ustanowienia polskiej administracji państwowej i kościelnej na Ziemiach Zachodnich i Północnych, a bez wątpienia najważniejszą wizyta papieża Jana Pawła II w Szczecinie. Te wielkie i inne pomniejsze radości nie przysłoniły jednak trudnych i brzemiennych w skutkach przemian społeczno-politycznych – „Sierpień '80”, „Rok 1988” i „Rok 1989” Księdza Ordynariusza, obok ks. bp. Jana Gałęckiego wspomagało dwóch nowo konsekrowanych biskupów pomocniczych: Stanisław Stefanek⁶² i Marian Błażej Kruszyłowicz⁶³

⁶⁰ K. Majdański, bp, *I oredzie do diecezji*, „Prezbiterium”, 1979, nr 4, s. 137.

⁶¹ Ingres szczeciński, 8 IV 1979 r., „Prezbiterium”, 1979, nr 4, s. 138-153. Ingres kamiński odbył się 16 czerwca 1979 roku.

⁶² Ksiądz bp dr Stanisław Stefan Stefanek urodził się 7 maja 1936 r. w Majdanie Sobieszczanym k. Lublina w rodzinie rolniczej. Studia filozoficzno-teologiczne odbył w WSD Księżych Chrystusowców (1954-1956 filozofia w Ziębicach, 1956-1960 teologia w Poznaniu). Na kapłana został wyświęcony 28 czerwca 1959 r. w Poznaniu przez ks. abp. Antoniego Baraniaka. Papież Jan Paweł II wyniósł go do godności biskupa tytularnego Forum Popilii i ustanowił sufraganiem szczecińsko-kamińskim. Prekonizowany został 4 lipca 1980 r. Sakrę biskupią otrzymał w katedrze św. Jakuba Ap. w Szczecinie z rąk ks. bp. Kazimierza Majdańskiego. 26 października 1996 r. ustanowiony został ordynariuszem łomżyńskim. Od 1984 r. wicedyrektor, zaś od 1993 r. dyrektor Instytutu Studiów nad Rodziną ATK w Łomiankach k. Warszawy.

⁶³ Ksiądz bp Marian Błażej Kruszyłowicz urodził się 6 maja 1936 r. we wsi Gliniszczce w archidiecezji wileńskiej, w województwie białostockim. 30 sierpnia 1952 r. wstąpił do Zakonu Braci Mniejszych Konwentualnych w Łodzi Łagiewnikach, a 8 grudnia 1957 r. złożył tam profesję uroczystą. Świecenia kapłańskie otrzymał 7 lutego 1960 r. z rąk łódzkiego biskupa pomocniczego Jana Wawrzyńca Kulika. W latach 1967-1971 był wykładowcą teologii moralnej prawosławia oraz teologii eklezjologii na KUL, następnie w latach 1971-1977 był gwardianinem klasztoru w Niepokalanowie, potem wikariuszem prowincji warszawskiej, a w latach 1978-1989 asystentem i wikariuszem generalnym OO. Franciszkanów w Rzymie; od 12 listopada 1982 do 5 lipca 1983 r. pełnił obowiązki przełożonego generalnego zakonu. 6 stycznia 1990 r., w bazylice św. Piotra w Rzymie został konsekrowany przez papieża Jana Pawła II.

Papież Jan Paweł II bullą *Totus Tuus Poloniae Populus*, wśród 8 nowych metropolii ustanowił również szczecińsko-kamieńską. Ojciec Święty przyjął rezygnację ks. bp. Kazimierza Majdańskiego z urzędu pasterskiego i mianował go arcybiskupem *ad personam*. Pierwszym metropolitą został dotychczasowy biskup chełmiński Marian Przykucki (1992-1999)⁶⁴ Ingres Księdza Arcybiskupa do bazyliki katedralnej odbył się w Niedzielę Palmową 12 kwietnia w obecności nuncjusza apostolskiego ks. abp. Józefa Kowalczyka. Paliusz – znak władz metropolitalnej - nowy rządca otrzymał 29 czerwca w Bazylice św. Piotra w Rzymie. Dewizą ks. abp. Mariana Przykuckiego jest zawołanie: “Błogosławieni pokój czyniący” Czas rządów pierwszego metropolity naznaczony był posługą uświęcania ludu pomorskiego. Wielką troską pasterza było pogłębienie życia wiernych (nowe sanktuaria), wybudowanie budynku nowej kurii metropolitalnej i stworzenie właściwego miejsca dla sądu biskupiego, również związanie seminarium duchownego z Papieskim Wydziałem Teologicznym w Poznaniu, a w przyszłości stworzenie Wydziału Teologicznego na Uniwersytecie Szczecińskim. Księdza Metro-

⁶⁴ Ksiądz abp Marian Przykucki urodził się 27 stycznia 1924 r. w Skokach koło Wągrowca, w rodzinie rzemieślniczej. W latach 1931 – 1937 kształcił się w Szkole Podstawowej w Skokach, a następnie w Gimnazjum św. Marii Magdaleny w Poznaniu. Edukację jego przerwał wybuch drugiej wojny światowej. W 1940 roku został aresztowany przez gestapo i osadzony w areszcie na kilka miesięcy za udzielanie pomocy jeńcom angielskim. W latach 1945 – 1950 odbywał studia filozoficzno-teologiczne w Arcybiskupim Wyższym Seminarium Duchownym w Poznaniu i Gnieźnie. 19 lutego 1950 r. przyjął w poznańskiej katedrze święcenia kapłańskie z rąk abp. Walentego Dymka. W tym czasie pełnił funkcję wikariusza i prefekta szkolnego w parafiach: św. Floriana w Chodzieży, Niepokalanego Poczęcia NMP w Wolsztynie i św. Mikołaja w Poznaniu. 1 kwietnia 1954 r. został powołany na stanowisko kapelana i sekretarza osobistego metropolity poznańskiego. Odpowiedzialne zadania spełniał przez dwadzieścia lat, początkowo (1954 – 1956) przy ks. abp. Walentym Dymku, a następnie (1957 – 1973) przy ks. abp. Antonim Baraniaku. 6 listopada 1965 r. obdarzony został tytułem tajnego szambelana papieskiego. 27 listopada 1973 r. Paweł VI mianował go biskupem tytularnym Glenndalochy i biskupem pomocniczym metropolity poznańskiego. Ksiądz abp Marian Przykucki sakrę biskupią przyjął z rąk ks. abp. Antoniego Baraniaka 3 lutego 1974 r. w poznańskiej bazylice katedralnej. Po śmierci ks. abp. Antoniego Baraniaka od 15 sierpnia 1977 roku do 7 października 1978 r., jako wikariusz generalny, zarządzał archidiecezją poznańską. W sierpniu 1976 r. uczestniczył w Międzynarodowym Kongresie Eucharystycznym w Filadelfii. Odwiedził ośrodki duszpasterstwa polonijnego w USA. Dnia 29 maja 1981 r. został mianowany biskupem chełmińskim. Natomiast 11 czerwca 1987 r. gościł (podczas trzeciej pielgrzymki) papieża Jana Pawła II. Decyzją Jana Pawła II z dnia 25 marca 1992 r. przeniesiony został na stolicę nowo utworzonej archidiecezji szczecińsko-kamieńskiej. Paliusz otrzymał 29 czerwca 1992 r. w Bazylice św. Piotra w Rzymie.

litę wspomagali trzej księżą biskupi pomocniczy, ale tylko do dnia 26 października 1996 roku, gdy ks. bp. S. Stefanek został ordynariuszem łomżyńskim.

Ojciec św. Jan Paweł II 1 maja 1999 r. ustanowił, dotychczasowego ordynariusza płockiego ks. bp. dr. Zygmunta Kamińskiego (1999 -)⁶⁵ drugim metropolitą szczecińsko-kamieńskim. Ksiądz Metropolita odbył ingres do bazyliki katedralnej 23 maja. Nowy metropolita kontynuując dzieło poprzednika w zakresie stworzenia Wydziału Teologicznego, kładzie nacisk na pogłębianie jedności i wiary wśród wiernych przez Eucharystię, sakrament pojednania i modlitwę. A głównym Jego zamierzeniem jest przeprowadzenie pierwszego, w ramach archidiecezji synodu⁶⁶

II. CENTRALNE STRUKTURY DIECEZJI

Do centralnych struktur kościelnych należą: kuria biskupia, sąd biskupi, instytucje naukowe, kapituły, sanktuaria, muzeum i archiwum oraz domy - rekolekcyjny i pielgrzyma.

Kuria biskupia

Kodeks Prawa Kanonicznego z 1983 r. definiuje następująco kurię diecezjalną: "Kuria diecezjalna składa się z tych instytucji i osób, które świadczą biskupowi pomoc w zarządzaniu całą diecezją, zwłaszcza w kie-

⁶⁵ Ksiądz bp Z. Kamiński urodził się 20 lutego 1933 r. w miejscowości Wzgórze Bełżyce (Lubelszczyzna) w rodzinie rzemieślniczo-rolniczej. Seminarium Duchowne ukończył w Lublinie. 22 grudnia 1956 r. przyjął święcenia kapłańskie z rąk ks. bp. Piotra Kałwy. Następnie do 1966 r. pracował jako wikariusz w Piaskach i Lublinie (parafie pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa i św. Teresy). W latach od 1966 do 1975 był pracownikiem kurii diecezjalnej w Lublinie. W tym czasie też odbył studia specjalistyczne z prawa kanonicznego na Wydziale Prawa Kanonicznego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, uzyskując w 1964 r. tytuł magistra, a w 1971 r. – doktora. 30 listopada 1975 r. otrzymał sakrę biskupią z rąk ks. bp. Bolesława Pylaka. Jako biskup pomocniczy lubelski pełnił funkcję wikariusza generalnego, dziekana Kapituły Katedralnej Lubelskiej, wykładowcy prawa kanonicznego w Wyższym Seminarium Duchownym w Lublinie i na Wydziale Teologicznym Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, jak również proboszcza parafii katedralnej w Lublinie. 10 stycznia 1984 r. został mianowany koadiutorem biskupa płockiego Bogdana Sikorskiego, 17 sierpnia tegoż roku administratorem "sede plena" diecezji płockiej, a po śmierci ks. bp. B. Sikorskiego (4 lutego 1988 r.) biskupem płockim.

⁶⁶ W ramach biskupstwa pomorskiego i kamieńskiego (1140-1545) odbyło się 9 synodów. Por. G. Wejman, ks., Organizacja kościelna Kamienia Pomorskiego w latach 1124-1544, Szczecin 1997, s. 101-104. Otwarcie I Synodu Archidiecezjalnego nastąpiło 6 kwietnia 2002 r. w bazylice katedralnej podczas świętowania 10-lecia istnienia metropolii. Poszczególne komisje synodalne zostały powołane już 19 października 1999 r. Por. Prezbiterium, 2000, nr 5-6, s. 140-145.

rowaniu działalnością pasterską, w administrowaniu diecezją i wykonywaniu władzy sądowniczej”⁶⁷ Kuria diecezjalna jest tylko organem wykonawczym biskupa, jego miejscem pracy. Osoby, których zadaniem jest podejmowanie inicjatyw, niezależnie od osobistej pobożności, wiedzy czy rozważności, czerpią swój autorytet wyłącznie z faktu, że działają na zlecenie biskupa. Oczywiście, aby to zadanie było jak najlepiej wykonywane potrzebne są odpowiednie instytucje: rada biskupia, kancelaria, wydziały i sąd biskupi. Dla spotęgowania działalności pasterskiej, radę biskupią stanowią wikariusze generalni i biskupi. Na czele kancelarii stoi zawsze kanclerz, mając do pomocy notariusza.

Ksiądz bp J. Stroba już 11 września 1972 r. na pierwszej Konferencji Rejonowej Duchowieństwa w Szczecinie ogłosił nominację na wikariusza biskupiego – ks. mgr. Romana Kostynowicza, notariusza, p.o. kanclerza – ks. Bogdana Schmidta, referenta majątkowego – ks. Joachima Kowalskiego, wizytatora diecezjalnego – ks. mgr. Andrzeja Offmańskiego i p.o. referenta duszpasterskiego – ks. mgr. Tadasza Jaszkiwicza. Ogłosił również i zaprzysiągł Konsultorów diecezjalnych⁶⁸, a 4 kwietnia 1974 r. powołał Radę Kapłańską. Czas formowania zaznaczył się również powołaniem, za rządów następcy, do działania nowych struktur: 31 grudnia 1985 r. została powołana Rada Duszpasterska⁶⁹, a 4 marca 1989 r. Rada Społeczna⁷⁰

Od początku istotnym problemem był brak odpowiedniego miejsca na siedzibę kurii. Dlatego 1 września 1972 r., część plebanii przy ul. Królowej Korony Polskiej przeznaczono właśnie na kurię biskupią tj. na miejsce urzędowania biskupa diecezjalnego i kancelarię. Sprawy finansowe rozliczano aż do 31 grudnia 1972 r. w Gorzowie Wlkp. Dla Wydziału Duszpasterskiego i Wydziału Nauki Katolickiej znaleziono miejsce na plebanii parafii pw. św. Józefa przy ul. Połabskiej.

Stan taki trwał jeszcze 10 lat. Dopiero z początkiem 1982 r., kuria biskupia faktycznie otrzymała pomieszczenia dawnego przedszkola, przy ul. Królowej Korony Polskiej 28e, a w początkach następnego roku można było przygotowywać podstawowe urządzenia do właściwego funkcjonowania urzędu.

Niemniej, dopiero 18 listopada 1998 r., z wielką radością przyjęto fakt poświęcenia nowego budynku kurii biskupiej przy ul. Papieża Pawła VI nr 4. Aktu tego dokonał nuncjusz apostolski ks. abp Józef Kowalczyk.

W kurii biskupiej dwukrotnie odbyła się jej reorganizacja, pierwszy raz 1 listopada 1997 r.⁷¹, a drugi 27 września 2000 roku⁷² Obecnie działają

⁶⁷ Kodeks Prawa Kanonicznego, Poznań 1984, kan. 469.

⁶⁸ Prezbiterium, 1973, nr 1-2 s. 48.

⁶⁹ W jej skład weszło 8 kapłanów, 2 siostry zakonne i 13 osób świeckich.

⁷⁰ Pierwsze posiedzenie odbyło się 28 marca.

⁷¹ Działo w niej wówczas 11 wydziałów: Personalny, Duszpasterski (posiadający

w niej obok rady biskupów (3 wikariuszy generalnych i 4 biskupich) i moderatora kurii, 4 wydziały oraz 10 rad i komisji diecezjalnych⁷³ W ramach Wydziału Administracyjnego funkcjonuje: referat personalny, kancelaria kurii, referat gospodarczo-finansowy, koordynator ds. komputeryzacji, redakcja „Prezbiterium”, korespondent diecezjalny, archiwum (vacat) i radca prawny (vacat). Także w ramach Wydziału Duszpasterskiego istnieje siedem sekcji⁷⁴ oraz instytucje z nim współpracujące (Akcja Katolicka, Stowarzyszenie Rodzin Katolickich, Katolickie Stowarzyszenie Lekarzy Polskich i Diecezjalna Poradnia Życia Rodzinnego). Zaś w ramach Wydziału Wychowania Katolickiego trzy sekcje - katechetyczna, szkół katolickich i pastoralna, i Konsulta duszpasterzy akademickich wraz z instytucjami współpracującymi z wydziałem (Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży, Archidiecezjalne Centrum Edukacyjne, Archidiecezjalne Kolegium Teologiczne). Ponadto działa Wydział Budowlany i Sztuki Kościelnej tu dwie sekcje - budowlana oraz sztuki kościelnej i konserwacji zabytków⁷⁵

Sąd biskupi

Zadaniem biskupa jest kierować powierzonym mu Kościołem zgodnie z przepisami prawa. Z powierzonego urzędu pasterza wypływa władza ustawodawcza, wykonawcza i sądownicza. Władzę ustawodawczą wykonuje sam biskup. Natomiast władzę wykonawczą zaś przez wikariuszy generalnych lub biskupich, zgodnie z przepisami prawa; władzę sądowniczą biskup diecezjalny spełnia osobiście lub przez wikariusza biskupiego do spraw sądowych (oficjała) i sędziów, zawsze według przepisów prawa⁷⁶

22 sekcje duszpasterstwa specjalistycznego), Duszpasterstwa rodzin, Wychowania katolickiego, Kultu Bożego, Instytutów Życia Konsekwentnego i ruchów kościelnych, „Sprawiedliwość i Pokój”, Charytatywny, Środków Społecznego Komunikowania, Administracji i Gospodarczo-budowlany oraz Sztuki kościelnej. Por. E. Cybulski, ks., Czas tworzenia kurii biskupiej, s. 285-294.

⁷² Prezbiterium, 2000, nr 9-10, s. 261-269.

⁷³ Są nimi: Archidiecezjalna Rada Kapłańska, Rada Biskupia, Archidiecezjalna Rada Duszpasterska, Archidiecezjalna Rada Ciągłej Formacji Duchowej, Rada Studium Teologicznego, Archidiecezjalna Rada Gospodarcza, Archidiecezjalna Rada Ruchów Katolickich, Archidiecezjalna Komisja do spraw sztuki kościelnej, Archidiecezjalna Komisja liturgiczna, Komisja do spraw muzyki i śpiewu kościelnego. Por., tamże, s. 268-269.

⁷⁴ Są to Sekcje: Duszpasterstwa rodzin, Duszpasterstwa zawodowego (20 referatów), Duszpasterstwa specjalistycznego, Duszpasterstwa charytatywnego, Duszpasterstwa ludzi nauki, kultury i środków społecznego komunikowania, Ruchów religijnych i Kultu Bożego. Por., tamże, s. 265-266.

⁷⁵ Por., tamże, s. 262-268.

⁷⁶ Na temat sądu biskupiego patrz artykuł ks. oficjała Sądu biskupiego dr. Ryszarda Ziomka, O kościelnym sądownictwie szczecińsko-kamińskim, „Zeszyty kateche-

Po 8 września 1972 r., kiedy prymas Polski wydał dekret dotyczący zorganizowania sądownictwa kościelnego w nowo utworzonych diecezjach polskich, pierwszy biskup szczecińsko-kamieński upoważnił oficjała sądu gorzowskiego do przeprowadzania i rozstrzygania wszystkich spraw właściwych dla forum z terenów podległych jego jurysdykcji. Stąd też Sąd Kościelny Diecezji Gorzowskiej stał się trybunałem pierwszej instancji dla diecezji szczecińsko-kamieńskiej. Ten stan prawny został zachowany aż do 1 marca 1984 r., czyli do daty rozpoczęcia działalności przez Sąd Biskupi w Szczecinie, formalnie erygowanym 31 grudnia 1983 roku⁷⁷

W związku z faktem podniesienia diecezji szczecińsko-kamieńskiej do rangi metropolii, również Sąd Biskupi dekretem Księdza Arcybiskupa z dnia 22 maja 1992 r.⁷⁸, stał się Sądem Arcybiskupa-Metropolity. Osądza on sprawy w pierwszej instancji wnoszone z terenu archidiecezji szczecińsko-kamieńskiej i nadto, jako druga instancja, rozpoznaje sprawy osądzone przez trybunały biskupów sufraganów diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej i zielonogórsko-gorzowskiej. Dlatego jest to jeden Sąd Metropolitalny w Archidiecezji Szczecińsko-Kamieńskiej, który jest pierwszą instancją dla spraw wnoszonych z naszego terenu i drugą instancją dla spraw osądzonych w prowincji kościelnej przez trybunały biskupie⁷⁹ Po przeniesieniu siedziby kurii do nowego budynku przy ul. Papieża Pawła VI, sąd metropolitalny otrzymał nową siedzibę przy ul. Królowej Korony Polskiej 28 e.

Aktualnie w Sądzie Metropolitalnym Szczecińsko-Kamieńskim pracuje siedmiu sędziów, dwóch obrońców węzła małżeńskiego, audytor i notariusz⁸⁰ oraz współpracują biegli z zakresu psychologii, położnictwa i ginekologii.

tyczne”, 1997, nr 5, s. 61-68.

⁷⁷ *Prezbiterium*, 1984, nr 1-2, s. 15-18.

⁷⁸ *Prezbiterium*, 1992, nr 4-6, s. 175-176.

⁷⁹ R. Ziomek, ks., *O kościelnym sądownictwie...*, dz. cyt., s. 66-67. W sprawach rozpatrywanych w pierwszej instancji wobec sąd metropolity, za zgodą Stolicy Apostolskiej (KPK, kan. 1438 § 2) apelacja jest wnoszona do Sądu Metropolitalnego w Poznaniu.

⁸⁰ *Prezbiterium*, 2000, nr 5-6, s. 139.

Seminarium duchowne

Nieodzowną uczelnią gwarantującą właściwe funkcjonowanie Kościoła lokalnego jest seminarium duchowne. Szczecińskie seminarium rodziło się w trudnej atmosferze. Rozmowy z kierownikiem Wydziału ds. Wyznań podjęto już w 1972 roku⁸¹ Wreszcie po długoletnich przeszkodach ze strony władz państwowych wojewoda szczeciński Henryk Kanicki w piśmie z dnia 28 listopada 1980 r. wyraził zgodę na budowę seminarium w Szczecinie. W sukurs za tym dokumentem w dniu 18 grudnia przyszło pismo Ministra Oświaty i Wychowania wyrażające zgodę na otwarcie i prowadzenie seminarium duchownego dla diecezji szczecińsko-kamieńskiej i zwalniające je od wymogów świeckości. Biskup diecezjalny ks. prof. dr hab. Kazimierz Majdański zgodnie z Kodeksem Prawa Kanonicznego kan. 1345 § 1., dnia 24 marca 1981 r. wydał dekret, mocą którego erygował Wyższe Seminarium Duchowne w Szczecinie pw. Najświętszej Rodziny z Nazaretu⁸²

Do tej pory alumni kształcili się gościnnie w seminarium w Gości-kowie-Paradyżu. Dopiero w 1977 r. przeniesiono alumnów szóstego roku studiów do Szczecina i umieszczono na plebanii parafii Świętej Trójcy. Było to roczne Studium Pastoralne. Od 1982 r. trzy ostatnie roczniki przebywały w Szczecinie mieszkając na plebaniach przy parafii: św. Kazimierza, Świętej Trójcy, św. Jakuba Ap. oraz Matki Bożej Nieustającej Pomocy na Gołęczynie.

Prace budowlane nowego gmachu uczelni rozpoczęto dopiero 11 sierpnia 1983 r. Do wznoszonego budynku przy ul. Papieża Pawła VI nr 2 we wrześniu 1985 r. przeniósł się szósty rocznik, a w 1987 r. już wszystkie zamieszkały w nowym seminarium⁸³ Budowa gmachu seminaryjnego wraz z kaplicą została zakończona i nuncjusz apostolski ks. abp Józef Kowalczyk 23 października 1993 r. dokonał aktu poświęcenia kaplicy i błogosławieństwa całego seminarium⁸⁴

W dniu 22 czerwca 1994 r. została zawarta umowa o współpracy naukowej między Arcybiskupim Wyższym Seminarium Duchownym w Szczecinie, a Papieskim Wydziałem Teologicznym w Poznaniu. Natomiast 5

⁸¹ S. Sz wajkosz, ks., Serce diecezji – budowa Wyższego Seminarium Duchownego, „Prezbiterium”, 1985, nr 12, s. 99.

⁸² Prezbiterium, 1981, nr 9, s. 111. Kamień węgielny w ścianę wznoszonej budowli wmurował 11 czerwca 1987 roku Ojciec Święty Jan Paweł II, por. Prezbiterium, 1987, nr 4-6, s. 43.

⁸³ Z. Wichrowski, ks., Czas budowy seminarium, s. 48-54.

⁸⁴ Prezbiterium, 1993 s. 9-10, 254-270.

sierpnia tegoż roku Kongregacja Wychowania Katolickiego wydała dekret o afiliacji Arcybiskupiego Seminarium Duchownego w Szczecinie do Papieskiego Wydziału Teologicznego w Poznaniu⁸⁵ Od 1 grudnia 1999 r., z chwilą przekształcenia Papieskiego Wydziału Teologicznego w Wydział Teologiczny Uniwersytetu im. A. Mickiewicza Arcybiskupie Wyższe Seminarium Duchowne w Szczecinie stało się sekcją tegoż wydziału⁸⁶ Od października 2001 r. rozpoczęli studia w szczecińskiej sekcji studenci świeccy⁸⁷ Trwają również bardzo intensywne działania w kierunku powołania Wydziału Teologicznego na Uniwersytecie Szczecińskim.

Z działalnością uczelni należy łączyć powołane 1 lipca 2001 r. nowe czasopismo „Colloquia Theologica Ottoniana”⁸⁸ Powstało one w miejsce „Szczecińskich Studiów Teologicznych” Również troska pasterzy diecezji o nowe powołania kapłańskie znalazła swoje odbicie w powołaniu do istnienia, 27 czerwca 1991 roku w Szczecinie, przy ul. Orawskiej 3, Diecezjalnego Ośrodka Wychowawczego (Niższego Seminarium Duchownego)⁸⁹, oraz z początkiem roku akademickiego 2000/01 Centrum Powołań Archidiecezji Szczecińsko-Kamieńskiej z siedzibą przy seminarium⁹⁰

Instytut Studiów nad Rodziną

Ksiądz. bp Kazimierza Majdańskiego 18 sierpnia 1979 r. założył w Szczecinie punktu konsultacyjnego Zakładu Teologii Praktycznej – Studium nad Rodziną przy Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie. Zakład ten, a później Instytut Studiów nad Rodziną Akademii Teologii Katolickiej składał się z 4 pracowni: teologii małżeństwa i rodziny, psychologii i pedagogiki, biomedycznych aspektów rozwoju człowieka oraz socjologii i ekonomii⁹¹ Zorganizowany był on z myślą o kształceniu księży, ale począwszy od 1984 r. zaczęto przyjmować do niego także studentów świeckich. W latach 1987 (16 czerwiec) do 1997 r. (26 czerwiec) był on samodzielnym Instytutem. Obecnie działa w ramach Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. W okresie dwudziestolecia

⁸⁵ Dokument Congregatio de Institutione Catholica (de Seminariis atque Studiorum Institutis), z dnia 05.08.1994 roku, Znak: N. 959/94/2, Akta AWSD Szczecin.

⁸⁶ Cieszy fakt, że są pierwsi księża doktorzy habilitowani: ks. Henryk Wejman (profesor Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu i Prodziekan Wydziału Teologicznego UAM), ks. Wiesław Dyk (profesor Uniwersytetu Szczecińskiego), ks. Tadeusz Czapiga i ks. Andrzej Offmański.

⁸⁷ Podjęło na nim studia 20 studentów.

⁸⁸ *Prezbiterium*, 2001, nr 5-6, s. 171.

⁸⁹ *Prezbiterium*, 1991, nr 5-6, s. 163. Niestety ono już nie istnieje.

⁹⁰ Obecnie w AWSD w Szczecinie studiuje tylko 74 alumnów.

⁹¹ *Prezbiterium*, 1979, nr 12, s. 370-371.

ISnR studia ukończyło 602 absolwentów, z czego 376 uzyskało tytuł magistra teologii⁹²

Kolegium Teologiczne

Zaangażowanie się laikatu w katechezę szkolną i duszpasterstwo rodzin postawiło przed archidiecezją poważne zadanie odpowiedniego przygotowania kadr. Dlatego też w ramach Arcybiskupiego Wyższego Seminarium Duchownego ks. abp Marian Przykucki powołał 1 września 1993 r. Archidiecezjalne Kolegium Teologiczne⁹³. Jego sekcja katechetyczna mieści się w Szczecinie, a druga – nauk o rodzinie, od 7 maja 1996 r. przy parafii pw. św. Jana Chrzciciela w Stargardzie Szczecińskim⁹⁴. Od roku akademickiego 2000/2001 Kolegium Teologiczne działa w ramach Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Obecnie zajęcia, podobnie jak w przypadku ISnR, odbywają się w Szkole Podstawowej nr 61 w Szczecinie.

Uniwersytety Ludowe

Dla podniesienia poziomu życia intelektualnego i religijnego na wsi szczecińskiej Ksiądz Arcybiskup powołał do istnienia z dniem 1 lipca 1993 r. trzy ludowe uniwersytety katolickie w Barzkowicach, Wolinie i Zielinie⁹⁵, ale, niestety, obecnie one już nie istnieją.

Kapituły

katedralna

W strukturze organizacyjnej diecezji zawsze centralne miejsce zajmowały kapituły, przede wszystkim katedralne, w mniejszym stopniu kolegiackie. I chociaż dzisiaj ich ranga zmalała, jednak funkcja tych instytucji jest nadal istotna. Obecnie na terenie archidiecezji istnieje kapituła katedralna i trzy kolegiackie: w Kamieniu Pomorskim, Myśliborzu i Stargardzie Szczecińskim.

⁹² Instytut Studiów nad Rodziną UKSW Punkt Konsultacyjny w Szczecinie, Szczecin 2000, s. 5-12.

⁹³ *Prezbiterium*, 1993, nr 21, s. 195-199.

⁹⁴ *Prezbiterium*, 1996, nr 5-6, s. 161.

⁹⁵ *Prezbiterium*, 1993, nr 11-12, s. 371-377.

Szczecińską Kapitułę Katedralną erygował, na mocy specjalnych uprawnień, otrzymanych od Stolicy Apostolskiej, 15 maja 1978 r. ks. prymas kard. Stefan Wyszyński. Ksiądz Ordynariusz 31 maja tegoż roku zamianował dla niej ośmiu członków. Prepozytem został ks. bp Jan Gałęcki, dziekanem ks. prałat Roman Kostynowicz, a kustoszem ks. prałat Stefan Kałużny⁹⁶

Według statutów tejże kapituły ustanowiona została ona dla kościoła pw. św. Jakuba, aby spełniała funkcje sobie właściwe, a biskupowi ordynariuszowi pomagała na wzór rady według kanonów Prawa Kanonicznego. Dodatkowo do jej zadań należy - w razie braku zarządu - troszczenie się o osieroconą diecezję, podporządkowaną wybranemu według przepisów tzw. wikariuszowi kapitulnemu, działając na sposób sobie na ów czas przepisany. Z tego drugiego prawa kapituła skorzystała 9 października 1978 r. wybierając ks. bp. Jana Gałęckiego wikariuszem kapitulnym.

W skład kapituły, według statutów ma wchodzić 12 kanoników gremialnych w tym 3 prałatów. Godności i kanonikaty mają być nadawane przez biskupa, ale po uprzednim wysłuchaniu głosu kapituły. Tak mianowany prałat lub kanonik może stać się członkiem kapituły dopiero po instalacji - chyba, że biskup postanowi inaczej⁹⁷

Do obowiązków kapituły należy: towarzyszyć biskupowi celebrującemu na sposób pontyfikalny w kościele katedralny; odprawiać w katedrze w ustalonym na stałe dniu tygodnia mszę św. wotywną, połączoną z Liturgią Godzin. Ponadto musi ona wspomagać biskupa w ustanawianiu i przeprowadzaniu nabożeństw liturgicznych i uroczystości na terenie diecezji oraz ukazywać dziedzictwo artystyczne Kościoła szczecińsko-kamieńskiego i wspomagać ordynariusza w spełnianych przez niego funkcjach.

Kanonicy mają prawo cieszyć się przywilejem noszenia w granicach diecezji, przepisanych statutami szat, pierścienia i dystyngtorium⁹⁸ Kapituła winna posiadać również własna pieczęć. W skład kapituły winni wchodzić również kanonicy honorowi. Zostają oni mianowani przez ordynariusza, ale po wcześniejszym wysłuchaniu rady kapituły. Obecnie kapituła katedralna liczy 11 kanoników gremialnych w tym 3 prałatów i 15 honorowych.

⁹⁶ Prezbiterium, 1978, nr 8, s. 228-229.

⁹⁷ KPK, kan. 1444, § 1.

⁹⁸ Kanonicy mają przywilej noszenia rokiety i mozetty koloru fioletowego oraz czarnego biretu ozdobionego jednakże pomponem koloru fioletowego, ale tylko do czynności sakralnych. Poza czynnościami sakralnymi mogą nosić czarną sutannę z obszywkami i guzikami koloru fioletowego oraz fioletowy pas z jedwabnymi frędzlami, ozdabiającymi zakończenia. Kanonicy mają także prawo noszenia dystyngtorium, które składa się z krzyża w kształcie gwiazdy. Na krzyżu widnieje z jednej strony wizerunek Matki Bożej Częstochowskiej z Dzieciątkiem, a z drugiej herb diecezji „Gryf” Konsultorom uroczystość występującym publicznie, lecz poza mszą św. - pozwala się na używanie pierścienia.

Podobnie jak kapituła katedralna w Szczecinie tak też i kolegiaty biskupstwa szczecińskiego-kamieńskiego, odnalazły swoją rację bytu. W święto Narodzenia NMP, 8 września 1979 r., dekretem prymasa Polski, powstała kamieńska kapituła kolegiacka przy konkatedrze pw. św. Jana Chrzciciela⁹⁹ Kapituła została ukonstytuowana przez ks. bp. Kazimierza Majdańskiego 1 marca 1980 r. Prepozytem został ks. prałat Tadeusz Sosnowski, kustoszem ks. dr prałat Zygmunt Kłysz, a promotorem ks. prałat Stanisław Szwałkosz¹⁰⁰ Poza wymienionymi prałataми w skład kapituły miało jeszcze, według statutów, wejść 9 kanoników gremialnych i 12 honorowych.

Kapituła kamieńska poza zadaniami stawianymi przez Kościół każdej kapitule winna ze względu na swoją siedzibę i zarazem sytuację diecezji, wspomagać biskupa w planowaniu i organizowaniu kultu Bożego w tej historycznie pierwszej siedzibie biskupów kamieńskich oraz dbać o zachowanie i udostępnianie szerszym kręgom spuścizny artystycznej i naukowej, będącej w posiadaniu tejże katedry. Również powinna ona zatroszczyć się o należyty poziom duszpasterstwa turystycznego oraz duszpasterstwa ludzi morza, tak charakterystycznego dla tej części diecezji. Obecnie skład osobowy tej kapituły przedstawia się następująco, 10 kanoników gremialnych w tym 2 prałatów i 11 honorowych.

Ksiądz abp Marian Przykucki erygował dwie nowe kapituły kolegiackie. Jedną 1 listopada 1992 r. w Myśliborzu przy kościele pw. św. Jana Chrzciciela, z prepozytem ks. prałatem Aleksandrem Jaszczurem, 5 kanonikami gremialnymi i 2 honorowymi¹⁰¹, drugą 1 lipca 1995 r. w Stargardzie Szczecińskim przy kościele NMP Królowej Świata, z prepozytem ks. prałatem Henrykiem Ozgą, 5 kanonikami gremialnymi i 3 honorowymi¹⁰²

⁹⁹ *Prezbiterium*, 1979, nr 11, s. 324.

¹⁰⁰ *Prezbiterium*, 1987, nr 1-3, s. 85.

¹⁰¹ *Prezbiterium*, 1992, nr 11-12, s. 325-326.

¹⁰² *Prezbiterium*, 1995, nr 7-8, s. 275-276. Obecnie w osobowym składzie tejże kolegiaty jest 4 kanoników honorowych.

Sanktuaria

W celu ożywienia kultu maryjnego i opatrności Bożej biskupi diecezji powoływali sanktuaria. Obecnie na terenie archidiecezji istnieje 9 sanktuariów: 6 maryjnych, 2 Miłosierdzia Bożego i 1 Najświętszego Serca Pana Jezusa.

Sanktuaria Maryjne:

Szczecin, os. Słoneczne – Matki Bożej Fatimskiej – erygowane 15 sierpnia 1988 roku¹⁰³;

Siekierki – Nadodrzańskiej Królowej Pokoju – erygowane 6 maja 1990 roku¹⁰⁴;

Brzesko – Matki Bożej Brzeskiej – 8 grudzień 1992 roku¹⁰⁵;

Resko – Sanktuarium Maryjne – 25 marca 1993 roku¹⁰⁶;

Choszczno – Matki Bożej Nieustającej Pomocy – 8 grudnia 1993 roku¹⁰⁷;

¹⁰³ *Prezbiterium*, 1988, nr 7-9, s. 68-70. Sanktuarium zostało powołane przy parafii Niepokalanego Serca NMP, jako wotum wdzięczności za ocalenie życia pap. Janowi Pawłowi II w czasie zamachu dn. 13 maja 1981 r. oraz jako dziękczynienie za objawienia Matki Bożej w całym świecie. W kaplicy sanktuarium (kościół jest w budowie) jest umieszczona figurka Madonny z Fatimy koronowana 11 czerwca 1987 r. w Szczecinie przez pap. Jana Pawła II.

¹⁰⁴ *Prezbiterium*, 1990, nr 5-6, s. 119-123. Tego dnia odbyła się konsekracja Sanktuarium Matki Bożej Nadodrzańskiej Królowej Pokoju. Wcześniej, 1 lipca 1984 r. odbył się uroczysty ingres obrazu – Śnieżnej Matki Pokoju, a zarazem zapoczątkowanie sanktuarium. 15 sierpnia 1985 r. ksiądz biskup nadał Matce Bożej w Siekierkach tytuł: „Nadodrzańskiej Królowej Pokoju” Por. B. Wojtkiewicz, *Królowa Nadodrzańskich Łęgów, Sanktuarium w Siekierkach, „Kościół nad Odrą i Bałtykiem”*, 1992, nr 19, s. 8.

¹⁰⁵ *Prezbiterium*, 1992, nr 11-12, s. 328-329. Kościół wybudowany został na przełomie XII i XIII w. Ołtarz główny pochodzi z 1613 r. Jest to tryptyk w renesansowej szafie z wczesnogotyckimi figurami. W środku figura NMP z Dzieciątkiem Jezusa na ręku, stoi na sierpie księżycy – pochodzi ona z XIV w. Po obu bokach postacie czterech niewiast: Barbara, Agnieszka, Maria Magdalena i jedna niezidentyfikowana. W skrzydłach bocznych dwanaście figur apostołów.

¹⁰⁶ *Prezbiterium*, 1993, nr 3-4, s. 99-100. Kościół wybudowano pod koniec XIII w. Po kilkakrotnych pożarach został przebudowany, a w roku 1881 otrzymał wysoką, potężną wieżę wysokości 67 m. Protestanci zajęli kościół w 1534 r. Do 1936 r. na terenie Reska mieszkało dwadzieścia kilka rodzin polskich i katolickich, którymi opiekował się ks. Daniel proboszcz ośrodka katolickiego Sióstr Boromeuszek w Grünhofie (5 km od Reska), później dziekan w Szczecinie.

¹⁰⁷ *Prezbiterium*, 1993, nr 11-12, s. 330-332. Kościół pochodzi z XIV w. 8 grudnia

Miłosierdzia Bożego

Szczecin – erygowane 18 kwietnia 1993 roku¹⁰⁹;
Myślibórz – erygowane 1 sierpnia 1993 roku¹¹⁰

Najświętszego Serca Pana Jezusa

Szczecin – erygowane 19 czerwca 1998 roku¹¹¹

1975 r., gdy zakończono odbudowę i wyposażanie świątyni, odbyło się uroczyste poświęcenie kościoła, tj. ołtarza głównego, tabernakulum, ołtarza bocznego Matki Boskiej Nieustającej Pomocy. 1 grudnia 1975 r. została przywieziona z kościoła św. Alfonsa w Rzymie kopia cudownego obrazu Matki Bożej Nieustającej Pomocy. Obraz ten i rozwijający się tutaj kult Maryjny stały się podstawą erygowania sanktuarium maryjnego.

¹⁰⁸ Prezbiterium, 1996, nr 9-10, s. 292-294. Kult Matki Bożej w Trzebiatowie sięga XIV wieku. Wtedy to w latach od 1303 do 1370 wybudowano wspaniałą świątynię pw. Najświętszej Maryi Panny. Na szczególną uwagę zasługuje obraz ołtarzowy z pierwszej połowy XIX w. którego twórcą jest Ernest Dreger – najznakomitszy przedstawiciel katolickiego malarstwa kościelnego. Malowidło przedstawia Matkę Bożą – Ukoronowaną z wieńcem gwiazd nad głową, długimi włosami, księżycem pod stopami, trzymającą w lewej ręce Dzieciątka Jezus.

¹⁰⁹ Prezbiterium, 1993, nr 3-4, s. 100-101. Parafia pw. Miłosierdzia Bożego na osiedlu Książąt Pomorskich została erygowana 22 czerwca 1985 r. 11 grudnia 1983 r. miała miejsce intronizacja Obrazu Miłosierdzia Bożego w kaplicy, przy budującym się kościele. W przeciągu 10 lat jej istnienia wpłynęło już 6804 próśb i 1196 podziękowań.

¹¹⁰ Prezbiterium, 1993, nr 7-8, s. 201-202. Kościół św. Krzyża (neogotycki, jednonawowy, z cegły) został wybudowany w 1905 r. dla polskich robotników, którzy przyjeżdżali do Niemiec na roboty. Zawsze był kościołem katolickim. Od roku 1945 wprawdzie nadal był kościołem parafialnym, ale tylko prawnie i formalnie. Posługa parafialna spełniana była przy kościele pw. św. Jana Chrzciciela, natomiast przy kościele św. Krzyża zamieszkały 27 lipca 1947 r. Siostry Jezusa Miłosiernego. W tym miejscu znajduje się Dom Macierzysty Zgromadzenia Sióstr Jezusa Miłosiernego o którym św. s. Faustyna pisała w Dzienniczku (w roku 1937): "Dziś widziałam klasztor tego nowego Zgromadzenia. Obszerne i wielkie pomieszczenia, zwiedzałam każdą rzecz po kolei, widziałam, że wszędzie Opatrzność Boża dostarczyła tego, co było potrzeba"(Dz 1154). Na sanktuarium składa się dom zakonne i kościół parafialny.

¹¹¹ Archiwum parafii pw. NSPJ w Szczecinie, Dekret erygujący Sanktuarium Najświętszego Serca Pana Jezusa w Szczecinie. Kamień węgielny pod budowę świątyni wmurowano 24 października 1913 r., a budowę ukończono 1919 r. Do 1945 r. świątynia pełniła funkcję ewangelickiego kościoła garnizonowego. 29 czerwca 1945 r.

„Kościół zawsze był przyjacielem sztuk pięknych, stale szukał ich szlachetnych usług i kształcił artystów, aby należące do kultu przedmioty były godne, ozdobne i piękne jako znaki i symbole rzeczywistości nadziemskiej. Kościół słusznie uważa się zawsze za arbitra w sprawach sztuki, osądzając, które dzieła artystów zgadzają się z wiarą, pobożnością i tradycyjnymi zasadami oraz nadają się do użytku sakralnego”¹¹² Dlatego Kościół tworząc muzea w szczególny sposób pielęgnuje historię ukazując ją jako historię narodów powiązaną z historią chrześcijaństwa. Archidiecezja szczecińsko-kamieńska od roku 1990 posiada w bazylice katedralnej w Szczecinie na południowej emporze, w czterech salach, swoją ekspozycję muzealną¹¹³

Podobnie jak muzeum, również archiwum diecezjalne jest w fazie tworzenia. Obecnie możemy mówić tylko o Archiwum Przykatedralnym w Kamieniu Pomorskim. Składa się ono z archiwaliów i zasobu bibliotecznego, niegdyś przechowywanych w konkatedralnym kapitularku (zresztą zawilgoconym) oraz na dwóch półkach w piwnicy miejscowej plebanii. W latach 1995 – 1996 przeniesiono je do pałacu biskupiego. Tutaj złożono je, w zupełnym nieładzie, w dwóch niedużych pokojach (pomieszczenia są w miarę suche).

W latach 1998 – 2000 zajęto się opracowaniem całego zespołu archiwalno-bibliotecznego. Na podstawie dotychczasowej kwerendy (nie dotyczy ona, jak na razie archiwaliów – teczki o nieokreślonej liczbie rozmieszczone są w obu pomieszczeniach, przy czym w jednym z nich ok. $\frac{3}{4}$ zasobu ułożona jest na półkach) należy stwierdzić, iż liczba inkunabułów i starodruków XVI, XVII i XVIII-wiecznych wynosi 348, natomiast pozycji książkowych XIX i XX-wiecznych 338. Natomiast na podstawie katalogu, sporządzonego przed dziesięciu laty i przechowywanego w Arcybiskupim Wyższym Seminarium Duchownym w Szczecinie, dowiadujemy się, iż liczba inkunabułów (21) i starodruków XVI (198), XVII (165), XVIII-wiecznych (119) wynosiła 503.

Powyższych rozbieżności nie da się skonfrontować ze względu na obecne - wyjątkowo małe pomieszczenie archiwalne, które nie daje żadnych możliwości swobodnego rozłożenia i przejrzenia całego zasobu.

kościół został poświęcony przez ks. Kazimierza Świetlińskiego (TChr), jednak konsekracja jego odbyła się dopiero 2 czerwca 1978 r.

¹¹² Sobór Watykański II, Konstytucja o Liturgii, Wrocław 1986, nr 122.

¹¹³ W pierwszej sali przedstawione są eksponaty z początków Kościoła katolickiego na Pomorzu Zachodnim, w drugiej z czas biskupstwa pomorskiego i kamieńskiego, w trzeciej z okresu protestantyzmu na Pomorzu i z diaspory katolickiej, a w czwartej z historii najnowszej.

Obecnie przygotowywane jest archiwum archidiecezjalne w seminarium duchownym w Szczecinie.

Domy

Archidiecezjalny Dom Rekolekcyjny

Dom Rekolekcyjny pw. św. Józefa usytuowany przy ul. Strzałowskiej 26 w Szczecinie-Goleńcinie został poświęcony 19 marca 1988 roku¹¹⁴

Archidiecezjalny Domu Pielgrzyma przy Sanktuarium Niepokalanego Serca NMP

Dom Pielgrzyma został erygowany 23 maja 2000 r. przy sanktuarium na os. Słonecznym w Szczecinie. Posiada 50 miejsc noclegowych, własną kaplicę, stołówkę (możliwość trzech posiłków) oraz jest przygotowany do przyjęcia ludzi niepełnosprawnych¹¹⁵

III. ORGANIZACJA PARAFIALNA

Dekanaty

Z uwagi na potrzeby duszpasterskie i w celu sprawniejszej organizacji terenowej Kościół dzieli diecezje na dekanaty. W diecezji szczecińskokamięńskiej już 7 sierpnia 1973 r. została zorganizowana nowa sieć dekanalna¹¹⁶ Ksiądz biskup utworzył trzy nowe dekanaty (28 czerwca 1972 r. było ich 12), tak więc w sumie było ich piętnaście: Chojna, Choszczno, Dębno Lubuskie, Gryfice, Gryfino, Kamień Pomorski, Łobez, Myślibórz, Pyrzyce, Stargard Szczeciński, Szczecin-Śródmieście, Szczecin-Dąbie, Szczecin-Glinki i Świnoujście.

Dla prężniejszego działania duszpasterskiego, nowy ordynariusz, 22 czerwca 1985 roku utworzył 11 nowych dekanatów, a 31 grudnia następnego roku trzy dalsze. Odtąd diecezja była podzielona na 29 dekanatów¹¹⁷. Były to

¹¹⁴ Prezbiterium, 1988, nr 7-9, s. 53.

¹¹⁵ Prezbiterium, 2000, nr 5-6, s. 138.

¹¹⁶ Prezbiterium, 1973, nr 9, s. 24-26.

¹¹⁷ Por. Prezbiterium, 1996, nr 10-12, s. 215-217.

dekanaty: Banie, Barlinek, Cedynia, Chojna, Choszczno, Dębno, Drawno, Golczewo, Goleniów, Gryfice, Gryfino, Ińsko, Kamień Pomorski, Kołbacz, Łobez, Maszewo, Mieszkowice, Myślibórz, Nowogard, Police, Pyrzyce, Stargard, Szczecin-Dąbie, Szczecin-Południe, Szczecin-Północ, Szczecin-Wschód, Szczecin-Zachód, Świnoujście, Trzebiatów.

Kolejny podział na dekanaty miał miejsce 1 września 1993 r.¹¹⁸, kiedy to powstały trzy nowe: Wolin, Stargard-Wschód i Stargard-Zachód, a ostatni raz 1 stycznia 1995 r. Obecnie w archidiecezji jest trzydzieści sześć dekanatów, w tym siedem w Szczecinie; są nimi: Banie, Barlinek, Cedynia, Chojna, Choszczno, Dębno, Drawno, Golczewo, Goleniów, Gryfice, Gryfino, Ińsko, Kamień Pomorski, Kołbacz, Lipiany, Łobez, Maszewo, Mieszkowice, Myślibórz, Nowogard, Police, Pyrzyce, Resko, Stargard-Wschód, Stargard-Zachód, Suchań, Szczecin-Dąbie, Szczecin-Niebuszewo, Szczecin-Pogodno, Szczecin-Pomorzan, Szczecin-Słoneczne, Szczecin-Śródmieście, Szczecin-Żelechowo, Świnoujście, Trzebiatów i Wolin.

Parafie

„Parafia jest określoną wspólnotą wiernych, utworzoną na sposób stały w Kościele partykularnym, nad którą pasterską pieczę, pod władzą biskupa diecezjalnego, powierza się proboszczowi jako jej własnemu pasterzowi”¹¹⁹ W chwili erygowania diecezji szczecińsko-kamieńskiej na jej terytorium istniało 119 parafii i 27 samodzielnych wikariatów. Zaistniała pilna potrzeba erygowania kolejnych parafii. Z zaplanowanych przez pierwszego rządcę pięćdziesięciu nowych parafii już 10 marca 1973 roku powstało siedem¹²⁰ W sumie za rządów ks. bp. J. Stroby powstało 51 parafii, ks. bp. K. Majdański erygował następne 74 parafie, ks. abp. M. Przykucki 22 parafie, a ks. abp. Z. Kamiński do tej pory jedną¹²¹ Obecnie w archidiecezji szczecińsko-kamieńskiej jest 267 parafii. Przy czym, jak w pierwszych dniach istnienia diecezji służba Boża sprawowana była w 535 kościołach, tak teraz w 696¹²²

Duchowieństwo

Oczywiście by służba Boża była sprawowana potrzebni są słudzy ołtarza. W duszpasterstwie w nowo powstałej diecezji w 1972 r. pracowało

¹¹⁸ Prezbiterium, 1993, nr 7-8, s. 202-203.

¹¹⁹ KPK, kan. 515 § 1.

¹²⁰ Prezbiterium, 1973, nr 3-4, s. 16-30.

¹²¹ Archiwum Kurii Metropolitalnej, Spis parafii.

¹²² Dane na 3 października 2000 r.

324 kapłanów świeckich i zakonnych. Brak własnego seminarium powodował, że liczba powołań kapłańskich początkowo wolno rosła. W 1973 r. nie odbyły się nawet święcenia kapłańskie¹²³ W kolejnych latach sytuacja się zmieniała na lepsze. Również obecność nowych wspólnot zakonnych w diecezji normowało sytuację duszpasterską i kadrową diecezji. Przez okres 30-lecia dla diecezji zostało wyświęconych 395 alumnów¹²⁴ Obecnie na terenie archidiecezji pracuje 655 kapłanów, w tym 471 diecezjalnych, 177 zakonnych i 7 z innych diecezji¹²⁵ Na jednego kapłana przypada ok. 1650 wiernych. Jednak coraz więcej jest kapłanów starszych i schorowanych. Dlatego też został powołany, długo oczekiwany, Domu Księzy Emerytów pw. św. Jana Marii Vianne'ya w Kamieniu Pomorskim. Również ze względu na zapewnienie właściwej opieki kapłanom dotkniętym chorobą, niezdolnością lub starością¹²⁶ z dn. 1 listopada 1995 r. powołana została do istnienia Wzajemna Pomoc Kapłańska Archidiecezji Szczecińsko-Kamieńskiej¹²⁷

Wierni

W chwili powstania diecezji liczba mieszkańców wynosiła 922 tys., przy czym w Szczecinie mieszkało 367 tys. wiernych. Ludność tu mieszkająca jest zintegrowana z resztą ziem polskich. To właśnie tu w Szczecinie miały miejsce wydarzenia tragicznego protestu robotniczego w grudniu 1970 r., tutaj dokonywał się z taką godnością i spokojem prowadzony strajk w sierpniu 1980 r. Strajk, który w połączeniu ze strajkami w Gdańsku i Gdyni, zaowocował powstaniem NSZZ „Solidarność” Wraz z całą Polską Szczecin przeżył także tragedię stanu wojennego, dając i wówczas przez sposób społecznego oporu świadectwo swej dojrzałości.

Należy zaznaczyć, że Pomorze Zachodnie jest zarówno terenem rolniczym, jak i turystyczno-wypoczynkowym. Szczecin na tym tle jawi się, jako miasto przede wszystkim morskie i robotnicze. Ludność diecezji w 75 %

¹²³ Z. Wichrowski, ks., *Czas budowy...dz.cyt.,s. 48.*

¹²⁴ Dane podano w oparciu o tabelę święceń kapłańskich z lat 1972-2000 (*Świat murem nie oddzielony, opracowanie tekstu ks. Z. Wichrowski, red. wydania ks. J. Jermak, Szczecin 2001, s. 22*) z której wynika, że 381 diakonów przyjęło święcenia, a ponadto 27 maja 2001 r. kolejnych 14 diakonów przyjęło święcenia kapłańskie (*Neoprezbiterzy Roku Prymasowskiego, „Kościół nad Odrą i Bałtykiem” dodatek do „Niedzieli”, 2001, nr 21, s. II*) oraz 26 stycznia 2002 r. jeden diakon (P. Wiśniewski, *Święcenia diakonatu i prezbiteratu, „Kościół nad Odrą i Bałtykiem” dodatek do „Niedzieli”, 2002, nr 7, s. I*).

¹²⁵ Stan na dzień 3 października 2000 r.

¹²⁶ Por. KPK, kan. 281 § 2 i 384.

¹²⁷ *Prezbiterium*, 1995, nr 9-10, s. 323-324.

zamieszkuje 36 miast. Obecnie stan liczebny wiernych wynosi 1 078 800 osób¹²⁸

IV. ORGANIZACJA DUSZPASTERSTWA

Duszpasterstwo zwyczajne

Kościół szczecińsko-kamieński dość szybko wyszedł z okresu pionierskiego. Cała zasadnicza struktura Kościoła zaczęła już istnieć w połowie lat 80. ubiegłego wieku. Dawało to większe szanse na dobre sprawowanie duszpasterstwa zarówno sakramentalnego, jak i pozasakramentalnego. Wymiar duszpasterstwa sakramentalnego jest trudno uchwytny. Mimo że, podobnie jak w skali kraju, powyżej 90% mieszkańców jest ochrzczonych, to jednak na msze św. niedzielne uczęszcza w granicach 20-30% wiernych.

Bardziej wymierne jest duszpasterstwo pozasakramentalne. Świadczą o tym liczne i różnorodne referaty kurialne. Przede wszystkim prężnie działa w ramach Wydziału Wychowania Katolickiego sekcja katechetyczna (w 1989 r. katecheza prowadzona była w 734 ośrodkach: 610 sakralnych i parafialnych oraz 124 prywatnych. Na koniec roku szkolnego 1989/1990 w dzieło katechizacji zaangażowanych było 565 osób, w tym: 302 księży, 74 siostry zakonne i 187 katechetów świeckich. Od nowego roku szkolnego 1990/91 katecheza weszła do szkół. W 1997 r. osób nauczających było już 991). Działają również: duszpasterstwo i poradnictwo rodzinne, apostołstwo chorych, duszpasterstwo akademickie, pracownicze, nauczycieli, służby zdrowia, ludzi morza, kolejarzy, wczasowiczów. Poza tym obrastają tradycją formy i działania duszpasterskie: kierowane w Wielkim Tygodniu przez biskupa diecezjalnego rekolekcje dla inteligencji, centralna procesja Bożego Ciała i procesja na cmentarz w dniu Wszystkich Świętych; msze św. z nauczaniem społecznym odprawiane w katedrze przez Pasterza diecezji w każdą rocznicę podpisania porozumień sierpniowych 30 sierpnia 1980 r. i tragicznych wydarzeń 17 grudnia 1970 r., pielgrzymki na Jasną Górę z pioską w lipcu i sierpniu, diecezjalną we wrześniu, maturzystów w Niedzielę Palmową, pielgrzymki młodzieżowe i grup zawodowych do katedry. Rokrocznie odbywa się kurs katechetyczny i Szczecińskie Dni Katechetyczne, kursy dla lektorów, kursy organistowskie.

Rozwojowi duchowemu Pomorza sprzyjały wielkie święta diecezjalne, takie jak trzykrotne Nawiedzenie Obrazu Jasnogórskiego, uroczystości 40-lecia powrotu Kościoła katolickiego na Pomorze Zachodnie, uroczy-

¹²⁸ Stan na dzień 3 października 2000 r.

stość 850-lecia śmierci i 800-lecia kanonizacji św. Ottona z Bambergu¹²⁹ Bez wątpienia najważniejsze wydarzenie to wizyta papieża Jana Pawła II 11 czerwca 1987 r. w Szczecinie¹³⁰, i posiedzenie 277 Konferencji Plenarnej Episkopatu Polski w Szczecinie w dniach 16 – 18 czerwca 1995 r. z okazji 50-lecia ustanowienia organizacji kościelnej na Pomorzu Zachodnim. Ponadto nie można nie wspomnieć o 50-leciu święceń kapłańskich ks. abp. Kazimierza Majdańskiego, o peregrynacji Figury Matki Bożej Fatimskiej po archidiecezji w dniach 25 maja – 1 czerwca 1996 r. i sprowadzenie relikwii św. Wojciecha do bazyliki katedralnej w Szczecinie (16 listopada 1997 r.) oraz o peregrynacji Obrazu Jezusa Miłosiernego po wszystkich parafiach archidiecezji w dniach od 29 listopada 1998 do 24 grudnia 1999 r. w ramach przygotowania do Roku Jubileuszowego 2000. To tylko niektóre fakty działalności duszpasterstwa zwyczajnego.

Z pewnością prężność działania struktur organizacyjnych diecezji ma wpływ na poziom duszpasterstwa i odwrotnie.

Stowarzyszenia, ruchy i wspólnoty

Wskazania Soboru Watykańskiego II oraz prawne możliwości powstałe w okresie III Rzeczypospolitej wpłynęły na powstanie wiele ruchów, wspólnot i stowarzyszeń, a ciągle powstają nowe. Poniższy obraz jest niepełny, ze względu na ograniczoną możliwość objętości artykułu, ale wskazuje na działalność najważniejszych stowarzyszeń, ruchów i wspólnot.

Szczeciński Klub Katolików

Stowarzyszenie działa legalnie (należy mieć na względzie trudne czasy dla Kościoła podczas rządów komunistycznych) od 1980 roku¹³¹ 19 września 1986 roku podczas uroczystości inauguracji siódmego roku pracy Stowarzyszenie otrzymało, nadane przez Księdza Biskupa, imię Michała

¹²⁹ Miały one miejsce w różnych miejscach diecezji w dniach od 24 czerwca do 4 lipca, a główne w bazylice katedralnej – 2 lipca. *Prezbiterium*, 1989, nr 7-8, s. 185-186.

¹³⁰ Odbyła się ona 11 czerwca 1987 roku i trwała 7 godzin i 15 minut. Papież z różnymi grupami szczecinian spotkał się w trzech miejscach: na Jasnych Błoniach (sprawował tutaj mszę św. w intencji rodzin Ziemi Pomorskiej i całej Polski; na koniec poświęcił figurkę Matki Bożej Fatimskiej, która nawiedziła wszystkie parafie naszej diecezji), w seminarium duchownym (gdzie wmurował kamień węgielny) i w bazylice katedralnej (spotkał się tutaj z duchowieństwem, alumnami, siostrami zakonnymi i członkami instytutów świeckich).

¹³¹ J. Mazur, ks., *Troska...*, dz.cyt., s. 63.

Platera-Zyberka¹³² Głównym jego celem jest umożliwienie wymiany myśli i poglądów na najbardziej palące i zaniedbane tematy w Kościele dla swoich członków i sympatyków oraz zbliża do siebie wiele różnych środowisk. Działa ono przy parafii pw. św. Andrzeja Bobolii w Szczecinie.

Akcja Katolicka

Działa ona od 15 czerwca 1995 r. W pierwszych latach istnienia powołała sto kół, z ponad tysiącem członków i dalej się rozwija¹³³ Statut zatwierdzony przez ks. abp. Mariana Przykuckiego określa prawa i obowiązki członków Akcji Katolickiej, a także strukturę organizacyjną¹³⁴ Akcja Katolicka jest stowarzyszeniem skupiającym katolików świeckich. Jej głównym celem jest pogłębianie formacji chrześcijańskiej oraz organizowanie bezpośredniej współpracy katolików w prowadzeniu misji apostołskiej Kościoła.

Zakon Franciszkański Świeckich

Stanowi on kościelne stowarzyszenie publiczne i jako Trzeci Zakon Franciszkański istniał już w Administracji Apostolskiej w Gorzowie Wlkp. Zniesiony przez komunistyczne władze państwowe w 1950 r. nie został rozwiązany przez władze kościelne. Stąd też z dn. 3 czerwca 1994 r. ówczesny Metropolita Szczecińsko-Kamieński wydał dekret o potwierdzeniu istnienia zakonu na terenie archidiecezji szczecińsko-kamieńskiej. Prowadzi on działalność, zgodnie z własnymi statutami, w tym także gospodarczą, charytatywną i społeczną. Siedziba Rady Regionalnej mieści się w klasztorze oo. Kapucynów w Pile¹³⁵ Na terenie naszej archidiecezji prowadzi dwa ośrodki dla bezdomnych w Świnoujściu i Policach oraz kuchni dla ubogich w Stargardzie Szczecińskim¹³⁶

Rodzina Niepokalanego Serca Maryi

18 marca 1997 r. powstało Stowarzyszenie wiernych pod nazwą „Rodzina Niepokalanego Serca Maryi”, której pierwszą moderatorką została Hayat Marie Badran (s. Miriam). Celem stowarzyszenia jest kształtowanie jego członków do życia zgodnego z Ewangelią na wzór Niepokalanego Ser-

¹³² Prezbiterium, 1986, nr 7-9, s. 174.

¹³³ Prezbiterium, 1995, nr 7-8, s. 266-267.

¹³⁴ Prezbiterium, 1995, nr 7-8, s. 268-273.

¹³⁵ Prezbiterium, 1994, nr 7-8, s. 216-217.

¹³⁶ A. Offmański, ks., W posłudze..., dz.cyt., s. 36.

ca Maryi, szerzyć Jej kult, ukazywać Jej macierzyńską miłość i miłosierdzie przez działalność apostołską, charytatywną i misyjną na rzecz osób potrzebujących, ze wszystkich grup wiekowych, zranionych duchowo czy potrzebujących materialnego wsparcia. Siedziba Stowarzyszenia mieści się w Domu „Totus Tuus” (od 23 maja 2000 r. – Archidiecezjalnym Domu Pielgrzyma) w Szczecinie przy ul. Rydla 63¹³⁷

Wspólnota wdów konsekrowanych

W czasie Synodu Biskupów w Rzymie, w roku 1994 Papież Jan Paweł II przywrócił praktyki wdowieństwa konsekrowanego. Do ks. bp. M.B. Kruszyłowicza zgłosiła się Lidia Cholewa, którą biskup zaczął osobiście przygotowywać do takiego życia, a potem tą formacją religijno-modlitewną zajął się ks. Mieczysław Witalis. Gdy tylko w czerwcu 1996 r. ukazała się adhortacja apostołska Jana Pawła II „Vita consecrata”, nie było już przeszkód, by Lidia Cholewa mogła złożyć wieczyste śluby czystości. Stało się to 8 września 1996 r. w biskupiej kaplicy, podczas sprawowania Mszy św., celebrowanej przez ks. bp. M. B. Kruszyłowicza. Obecnie wdowy konsekrowane spełniają swoją misję spędzają czas przede wszystkim na modlitwie, codziennie uczestniczą we Mszy św., czytają Pismo Święte, prowadzą Liturgię Godzin i adorują Najświętszy Sakrament. Poza tym są też bardzo czynne w swoich parafiach, gdzie włączają się w apostołstwo chorych, Caritas, hospicjum, a także troszczą się o wygląd świątyni w Szczecinie i Dębnie Lubuskim¹³⁸

Ruchy młodzieżowe

Metropolita, troszcząc się o duszpasterstwo młodzieży, ministrantów i powołania kapłańskie, włączył w kalendarz zadań archidiecezjalnych: „Dni Młodych” (w związku z Niedzielą Palmową), pielgrzymkę młodzieży maturalnej na Jasną Górę, rekolekcje grup młodzieżowych, sylwestrowe spotkanie młodzieży Europy i „Światowe Dni Młodych” z papieżem. Z duszpasterstwem młodzieży łączy się rozwój ruchów religijnych, które w 1993 r. stworzyły federację¹³⁹ (obejmuje ona obecnie ponad dwadzieścia organizacji i ruchów kościelnych i ok. siedem tysięcy uczestników).

¹³⁷ Prezbiterium, 1997, nr 3-4, s. 102-103.

¹³⁸ B. Nowak, Szczecińska Wspólnota Wdów Konsekrowanych pierwszą w kraju, „Kościół nad Odrą i Bałtykiem” dodatek do „Niedzieli”, 2000, nr 6, s. II.

¹³⁹ 10 października 1990 r. Konferencja Episkopatu Polski powołała do życia Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży jako organizację ogólnopolską, nadając w ten sposób Stowarzyszeniu prawną osobowość kościelną. Statut organizacji zatwierdzili

Pośród nich dominującą rolę spełniają: Ruch „Światło Życie”¹⁴⁰, Ruch Kościół Domowy, Wspólnota Neokatechumenalna, Odnowa w Duchu Świętym, Wspólnota Miłości Ukrzyżowanej¹⁴¹, Wspólnota „Wiara i Światło”

V. INSTYTUCJE CHARYTATYWNE I OŚWIATOWE

INSTYTUCJE CHARYTATYWNE

Caritas Archidiecezji Szczecińsko-Kamieńskiej

Z chwilą wprowadzenie przez władze komunistyczne 13 grudnia 1981 r. stanu wojennego - za wolą Księdza Biskupa rozpoczął działalność Komitet Biskupi ds. opieki nad internowanymi, uwięzionymi i ich rodzinami. Księża Biskupi sami odwiedzali internowanych w Goleniowie i Wierzchowie¹⁴². Z takim oddaniem prowadzona akcja charytatywna stała się załącznikiem rozbudowy duszpasterstwa charytatywnego, ukoronowana reaktywowaniem 23 stycznia 1990 r. „Caritas” diecezji szczecińsko-kamieńskiej¹⁴³. Diecezjalny Caritas prowadzi obecnie: Ognisko św. Brata Alberta w Szczecinie¹⁴⁴ i w Stargardzie Szczecińskim¹⁴⁵, Centrum Socjalne

biskupi 30 kwietnia 1993 r. 30 czerwca 1993 r. szef Urzędu Rady Ministrów nadał Stowarzyszeniu osobowość prawno-cywilną. Por. K. Łuszczek, dk., Szansa dla młodych, „Kościół nad Odrą i Bałtykiem”, 1995, nr 16, s. 7, a także, *Prezbiterium*, 1990, nr 9-10, s. 240.

¹⁴⁰ Statut Stowarzyszenia, patrz *Prezbiterium*, 2001, nr 5-6, s. 157-170.

¹⁴¹ Wspólnota Miłości Ukrzyżowanej powstała po kilkunastu latach istnienia grupy modlitewnej w ramach Odnowy w Duchu Świętym w parafii pw. Miłosierdzia Bożego w Szczecinie. Oficjalnie została pobłogosławiona przez Arcybiskupa Szczecińsko-Kamieńskiego 19 grudnia 1993 r. Założycielem Wspólnoty i w chwili obecnej odpowiedzialnym za nią jest Marcin Gajda. Podlega ona bezpośrednio ks. bp. M. B. Kruszyłowiczowi. W roku 2000 powstały dwie pierwsze fundacje Wspólnoty poza macierzystą archidiecezją – w Warszawie i w Polkowicach w diecezji legnickiej.

¹⁴² *Prezbiterium*, 1982, nr 1-2, s. 46-47.

¹⁴³ *Prezbiterium*, 1990, nr 5-6, s. 111.

¹⁴⁴ Dom stałego pobytu dla trudnej i ubogiej młodzieży z rodzin wielodzietnych, rozbitych i patologicznych mieści się przy ul. Las Arkoński 1 i posiada 45 miejsc dla chłopców w wieku 14-19 lat. Funkcjonuje on od 16 lipca 1991 r., ale dekretalnie od 2 września 1991 r.

¹⁴⁵ Mieści się ono przy ul. Z. Krasieńskiego 10 i posiada świetlicę z dożywianiem dla dzieci – (18 miejsc), jadłodajnię na 30 posiłków gotowanych (7 dni), noclegownię dla mężczyzn (20 łóżek), noclegownię dla kobiet (6 łóżek), magazyn odzieży, a w

w Szczecinie, poprzez Parafialny Zespół Caritas w Gryfinie - jadłodajnię na 30 gotowanych posiłków dziennie¹⁴⁶, a poprzez Parafialny Zespół Caritas w Wardyniu - Ośrodek Wspierania Rodziny w Korytowie¹⁴⁷, ponadto świetlice zajęć pozalekcyjnych w Mieszkowicach, Dębnie Lubuskim, Zielinie, Szczecinie¹⁴⁸, Noclegownię dla Mężczyzn im. Matki Teresy z Kalkuty w Szczecinie¹⁴⁹, Środowiskowe Koło Pomocy Osobom Upośledzonym¹⁵⁰, punkty wydawania żywności przez Parafialne Zespoły Caritas: Najświętszego Zbawiciela w Szczecin, Niepokalanego Serca Najświętszej Maryi Panny w Szczecinie-Stołczynie, Najświętszej Maryi Panny Nieustającej Pomocy w Szczecinie, św. Józefa w Szczecinie i Matki Bożej Gromnicznej w Mostach, oraz Parafialne Zespoły Caritas i Grupy Charytatywne - w liczbie 140¹⁵¹

W ramach Caritasu działa również Dom Pielęgnacyjny – Opiekuńczy w Witkowie. Został on poświęcony 6 października 2001 r. Powstał na miejscu przedwojennej siedziby pastora, którą przez pół wieku użytkowała szkoła podstawowa. Dom prowadzony przez siostry orionistki posiada 30 łóżek. W ośrodku mieści się również kaplica¹⁵²

czasie wakacji - dom kolonijny na 4 dwutygodniowe turnusy (25 dzieci w turnusie).

¹⁴⁶ Jadłodajnia mieści się przy ul. Kościelnej 3.

¹⁴⁷ Parafialny Zespół "Caritas" przy parafii rzymskokatolickiej w Wardyniu utworzył 6 czerwca 1988 r. Ośrodek Wspierania Rodziny. Powstał on we współpracy z powołanym przez Wojewodę Gorzowskiego gremium (tworzą je: Wojewódzki Zespół Pomocy Społecznej, Agencja Własności Rolnej Skarbu Państwa, Wojewódzki Urząd Pracy, Kuratorium Oświaty oraz władze samorządowe Miasta i Gminy Choszczno), w ramach realizacji *programu wspierania działań na rzecz dzieci i młodzieży zamieszkującej miejscowości, gdzie funkcjonowały państwowe gospodarstwa rolne*. Prowadzi on: świetlice dla dzieci i młodzieży z posiłkami w dni robocze – (90 osób), gabinet lekarsko-stomatologiczny i magazyn odzieży.

¹⁴⁸ Świetlicę zajęć pozalekcyjnych z dożywianiem (35-40 dzieci) prowadzi Parafialny Zespół Caritas w Mieszkowicach, ul. Żymierskiego 13. Świetlicę zajęć pozalekcyjnych z dożywianiem (dla 30 dzieci) prowadzi Parafialny Zespół Caritas przy parafii Matki Bożej Fatimskiej w Dębnie, ul. Pułaskiego 22. Świetlicę Socjoterapeutyczną dla dzieci i młodzieży z dożywianiem (40 dzieci) prowadzi Parafialny Zespół Caritas w Zielinie oraz świetlicę z dożywianiem dla dzieci i młodzieży (30 dzieci) prowadzi Parafialny Zespół Caritas przy parafii Najświętszego Zbawiciela w Szczecinie, ul. Barnima 22 A.

¹⁴⁹ Jest ona przygotowana na 38 miejsc i mieści się przy ul. Racibora 62.

¹⁵⁰ W introligatorni mieszczącej się w Szczecinie, przy ul. Żołnierskiej 1 A podejmuje zajęcia rehabilitacyjne 6 osób.

¹⁵¹ P. Pryma, ks., Caritas Archidiecezji Szczecińsko-Kamieńskiej, „Kościół nad Odrą i Bałtykiem” dodatek do „Niedzieli”, 1999, nr 43, s. III.

¹⁵² B. Nowak, W Witkowie płonie ognisko rodzinne, „Kościół nad Odrą i Bałtykiem” dodatek do „Niedzieli”, 2001, nr 52, s. II.

Inne Instytucje charytatywne

Działalność charytatywną prowadzi również założony przez Barbarę Oskólską w 1984 r., Archidiecezjalny Apostolat Chorych „Rodzina Miłości Miłosiernej” w Szczecinie. Należy tutaj również wspomnieć o Ośrodku Adopcyjno-Opiekuńczym Stowarzyszenia Rodzin Katolickich Archidiecezji Szczecińsko-Kamieńskiej¹⁵³. Powstał on 22 czerwca 1998 r. i jest placówką o charakterze diagnostyczno-konsultacyjnym, reprezentującą interesy dzieci, młodzieży oraz rodzin. Siedziba jego mieści się w Szczecinie przy ul. Przyjaciół Żołnierza 45. Trzeba powiedzieć także o Hospicjum Domowym św. Jana Chrzciciela w Szczecinie, Hospicjum Stacjonarnym – Gościniec Królowej Apostołów w Szczecinie-Goleńcinie, Aptece św. Cyryla i Metodego, Domu Samotnej Matki w Karwowie¹⁵⁴ i Szczecinie¹⁵⁵, a także o Domu Pomocy Społecznej w Brzezinach¹⁵⁶ i Moryniu¹⁵⁷.

INSTYTUCJE OŚWIATOWE

Szkoły katolickie

Nowe możliwości przed Kościołem¹⁵⁸ pojawiły się dzięki ustawie z 1991 r. gwarantującej wolność zakładania i prowadzenia szkół przez wszystkie osoby oraz instytucje zainteresowane tą działalnością. Dlatego też już w 1992 r. zostało powołane do życia Katolickie Liceum Ogólnokształcące w Szczecinie (dzisiejsze Katolickie Liceum Ogólnokształcące im. św. Maksymiliana Kolbego). W 1993 roku swoją działalność edukacyjną rozpo-

¹⁵³ Głównym celem Stowarzyszenia Rodzin Katolickich jest m.in.: pogłębienie kultury życia w małżeństwie i rodzinie, praca wychowawcza wśród dzieci i młodzieży oraz podejmowanie inicjatyw politycznych, społecznych i gospodarczych mających na celu wszechstronną pomoc rodzinie (materialną, prawną, moralną i duchową).

¹⁵⁴ Dom został poświęcony przez ks. bp. K. Majdańskiego 25 kwietnia 1982 r., por. *Prezbiterium*, 1987, nr 1-3, s. 90.

¹⁵⁵ 18 czerwca 1990 r. powstał nowy Dom Samotnej Matki w Szczecinie, przy ul. Wielkopolskiej 32. Archiwum Domu Samotnej Matki w Karwowie, *Kronika*, s. 96-97.

¹⁵⁶ Jest to państwowy dom, ale obsługiwany również przez siostry zakonne ze zgromadzenia Sióstr Benedyktynek Samarytanek Krzyża Chrystusowego. Siostry zakonne rozpoczęły prace w tym domu 5 sierpnia 1963 r., a oficjalne otwarcie nastąpiło 17 sierpnia 1964 r. Por. Archiwum Sióstr Benedyktynek Samarytanek Krzyża Chrystusowego w Szczecinie, *Kronika domu*.

¹⁵⁷ Został on założony w sierpniu 1949 r. Prowadzony on jest przez Zgromadzenie Sióstr Benedyktynek samarytanek Krzyża Chrystusowego. Archiwum Domu Pomocy Społecznej w Moryniu, *Kronika zakładu*.

¹⁵⁸ Szerzej o tych zagadnieniach w artykule Danuty Stankiewicz, *Katolickie szkolnictwo w Archidiecezji Szczecińsko-Kamieńskiej*, s. 47-58.

częły: Katolickie Liceum Ogólnokształcące im. św. Jadwigi Królowej w Świnoujściu, Katolickie Liceum Ogólnokształcące im. ks. kard. A. Hlonda w Stargardzie Szczecińskim oraz Katolickie Wieczorowe Liceum Ogólnokształcące w Pyrzycach.

Wśród szkół ponadpodstawowych zaistniał 1 września 1994 r. Zespół Szkół Zawodowych Towarzystwa Salezjańskiego w Szczecinie, a następnie rok później Liceum Ogólnokształcące tegoż Towarzystwa w Szczecinie. Dzisiaj zarówno jedna, jak i druga szkoła tworzą Szkoły Salezjańskie: przy ul. Witkiewicza 64 (liceum, gimnazjum i salezjańska szkoła organowa im. kard. Augusta Hlonda) i Ku Słońcu 124 (Zasadnicza Szkoła Zawodowa, Technikum Zawodowe 5-letnie, Technikum Zawodowe Młodzieżowe 3-letnie i Technikum Zawodowe dla dorosłych 3-letnie oraz ostatnio powstałe Gimnazjum św. Józefa, istnieje także Bursa Towarzystwa Salezjańskiego)¹⁵⁹

Dnia 2 września 1997 r. została powołana do istnienia pierwsza Katolicka Szkoła Podstawowa im. św. Rodziny w Szczecinie.

Do koordynacji wszelkich poczynań edukacyjnych na terenie archidiecezji ks. abp Marian Przykucki powołał dnia 2 marca 1996 r. Centrum Edukacyjne Archidiecezji Szczecińsko-Kamieńskiej¹⁶⁰

W dalszej kolejności: 1 września 1999 r. powstało gimnazjum im. św. Stanisława Kostki w Szczecinie¹⁶¹, a 1 września 2000 r. Zespół Szkół Ogólnokształcących im. Jana Pawła II w Pobierowie o strukturze: szkoła podstawowa i gimnazjum¹⁶² Przy czym dla szczecińskich szkół (podstawowej, gimnazjalnej i liceum zarówno dziennego, jak i wieczorowego)¹⁶³ powstał 15 sierpnia 1999 r. Zespół Szkół Katolickich Ogólnokształcących¹⁶⁴

W celu pomocy zdolnym, ale biedniejszym uczniom została powołana Fundacja Pomocy Dzieciom i Młodzieży im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Szczecinie. Ponadto w Trzęsaczu działa Młodzieżowy Ośrodek Szkoleniowo-Wypoczynkowy.

Wyszczególnione powyżej szkoły katolickie (rozmessezczone w 10 punktach) w sposób wyraźny świadczą, o tym że, mimo trudności związanych z przeszło 40-letnim okresem ustroju PRL, Kościół ceni wiedzę i jest jej mecenasem.

¹⁵⁹ G. Wejman, ks., „Stało się to przez Pana i cudem jest w naszych oczach”, „Kościół nad Odrą i Bałtykiem” dodatek do „Niedzieli”, 2002, nr 5, s. II.

¹⁶⁰ Prezbiterium, 1996, nr 3-4, s. 86-87.

¹⁶¹ Prezbiterium, 1999, nr 7-8, s. 216-217.

¹⁶² Prezbiterium, 1999, nr 11-12, s. 366-367. Dekret został podpisany 29 grudnia 1999 r.

¹⁶³ Katolickie Wieczorowe Liceum Ogólnokształcące w Szczecinie im. św. Józefa mieści się przy ul. Wojska Polskiego 76.

¹⁶⁴ Prezbiterium, 1999, nr 7-8, s. 217-218.

By słowo Boże docierało do szerszej rzeszy diecezjan Ksiądz Biskup powołał do życia w 1988 r. Szczecińskie Wydawnictwo Diecezjalne „Ottonianum” 25 lipca tegoż roku po otrzymaniu zezwolenia, podpisanego przez podsekretarza stanu w Ministerstwie Kultury i Sztuki, ks. bp K. Majdański wydał decyzję na zainstalowanie oficyny wydawniczej w pomieszczeniach gospodarczych Wyższego Seminarium Duchownego w Szczecinie. Przy wydatnej pomocy zaprzyjaźnionej archidiecezji bamberskiej (ks. prał. Helmut Kittel i ks. prał. Norbert Przibyllok) zakupiono pierwsze maszyny drukarskie. Obecnie wydawnictwo kończy swój cztertnasty rok działalności.

2 marca 1989 r. w pomieszczeniach przy kościele św. Wojciecha w Szczecinie otwarta została diecezjalna księgarnia św. Wojciecha. Poświęcenia jej dokonał ks. bp S. Stefanek¹⁶⁵ Następnie powstały kolejne punkty diecezjalnej księgarni: w budynku wydawnictwa „Ottonianum” i przy parafii pw. Niepokalanego Poczęcia NMP na os. Słonecznym. Obecnie ten trzeci punkt już nie istnieje.

Media katolickie

Na terenie archidiecezji działają media elektroniczne i prasa katolicka.

Radio katolickie

Ksiądz bp. K. Majdański powołał do istnienia 11 listopada 1991 r. rozgłośnie katolicką Radia „As” Przez dwa lata jego siedziba mieściła się przy ul. Tkackiej w budynku „Otexu”, a od 27 października 1993 r. w budynku katechetycznym przy parafii pw. św. Stanisława Kostki¹⁶⁶ Istniejące Archidiecezjalne Radio „As” (od 1 sierpnia 1994 roku)¹⁶⁷, 1 września 1998 roku przekształciło się w spółkę producencką Radia „Plus” Natomiast radio FM „Lipiany” rozpoczęło swoją działalność na podstawie decyzji Ministra Łączności z dnia 24 lipca 1991 r. Pierwszy program wyemitowaliśmy 18 sierpnia 1991 r., na częstotliwości 72,65 MHz (240).

W wyniku przeprowadzonego procesu koncesyjnego 15 grudnia 1994 r. pojawiło się (jako setna rozgłośnia radiowa na mapie Polski) Katolickie Radio FM „Gryfice”, które z racji nadmorskiego usytuowania przyjęło

¹⁶⁵ *Prezbiterium*, 1989, nr 3-4, s. 98.

¹⁶⁶ I. Sokalski, ks., *Dwa lata działalności Radia As*, *Prezbiterium*, 1993, nr 9-10, s. 288-289.

¹⁶⁷ *Prezbiterium*, 1994, nr 7-8, s. 220-221.

nazwę Radio "Fala" Była to na te czasy nie tylko decyzja odważna, ale i rozsądna. Na siedzibą rozgłośni wybrano dolne pomieszczenia plebani parafii Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny przy ul. 3 Maja 17 (243).

Arwizja

3 listopada 1992 r. powstała "Arwizja" – Radiowo-Telewizyjna Redakcja Programów Katolickich¹⁶⁸ Jej zadaniem jest rozpowszechnianie wartości chrześcijańskich w środkach społecznego przekazu myśli ludzkiej, zwłaszcza w radiu i telewizji oraz informowanie o życiu Kościoła powszechnego i lokalnego.

Prasa katolicka

11 czerwca 1987 r. ukazał się pierwszy numer „Wczoraj i dziś” z okazji wizyty Ojca Świętego Jana Pawła II w Szczecinie. W sumie ukazało się ono w dziesięciu edycjach, w tym 2 wydania specjalne (w marcu 1987 r. i wrześniu 1988 r., jako wydanie poświęcone diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej, 20 000 egz.), przeważnie jako dwumiesięcznik (w roku 1987 - 45 000 egz., potem 30 000), z materiałem opracowanym przez Jana Antoniego Kłysa i Lecha Lechowicza. Materiały były wcześniej poddawane wymaganiom cenzury państwowej. Pismo składano i łamano w Łodzi, a drukowała Mała Poligrafia Kurii Biskupiej w Szczecinie.

1 stycznia 1989 r. zaczął ukazywać się dwutygodnik katolicki „Kościół nad Odrą i Bałtykiem”. Redaktorem został Jan Antoni Kłys. 17 stycznia 1991 r. nastąpiła zmiana na stanowisku redaktora naczelnego. Pana Jana Antoniego Kłysa zastąpił ks. dr Marian Jan Wittlieb. Kolegium redakcyjne stanowiło wówczas 9-13 osób świeckich i duchownych, potem zmniejszyło się do 5 osób. Redakcja miała swoją siedzibę na terenie Wyższego Seminarium Duchownego (ul. Papieża Pawła VI 2).

Dekretem z dnia 29 maja 1998 r., ks. abp Marian Przykucki postanowił przekształcić pismo archidiecezjalne w dodatek do tygodnika katolickiego „Niedziela” – z zachowaniem tytułu: „Kościół nad Odrą i Bałtykiem” Pierwszy numer ukazał się 6 września 1998 r. W redakcji pracuje 5 osób. Dodatek „Kościół nad Odrą i Bałtykiem” rozprowadzany jest na terenie archidiecezji szczecińsko-kamieńskiej. Obecnie jego nakład wynosi 6 500 egzemplarzy.

¹⁶⁸ *Prezbiterium*, 1992, nr 11-12, 327.

VI. ZAKONY I ZGROMADZENIA ZAKONNE

Zakony i zgromadzenia męskie

Na terenie diecezji pracują:

Od maja 1954 r. w 17 parafiach księży chrystusowcy (Towarzystwo Chrystusowe dla Polonii Zagranicznej - TChr)¹⁶⁹;

Od marca 1946 r. w 12 parafiach i 2 szkołach księży salezjanie (Towarzystwo Salezjańskie – SDB)¹⁷⁰;

Od 1961 r. w 3 parafiach i prowadzą 1 dom zakonny księży salwatorianie (Towarzystwo Boskiego Zbawiciela - SDS)¹⁷¹;

Od 1986 r. w 1 parafii (na początku w 3) ojcowie redemptoryści (Zgromadzenie Najświętszego Odkupiciela - CSsR)¹⁷²;

Od czerwca 1945 r. w 1 parafii ojcowie jezuici (Towarzystwo Jezusowe - TJ)¹⁷³;

Od 1957 r. w 1 parafii księży palotyni (Stowarzyszenie Apostolstwa Katolickiego - SAC)¹⁷⁴;

Od 1988 r. w 1 parafii ojcowie franciszkanie (Zakon Braci Mniejszych Konwentualnych - OFM-Conv.)¹⁷⁵;

Od 1989 r. w 1 parafii ojcowie dominikanie (Zakon Kaznodziejski - OP)¹⁷⁶;

Od 3 maja 1998 r. w 1 parafii ojcowie paulini (Zakon Braci św. Pawła Pierwszego Pustelnika - paulini - OSPPE)¹⁷⁷

Obecnie ojcowie zakonni, z 9 zakonów i zgromadzeń zakonnych, pracują łącznie w 38 parafiach, obsługując prawie 1/7 wszystkich parafii w diecezji.

Ponadto w archidiecezji działa Apostolstwo Prałatury personalnej „Opus Dei” Apostolstwo „Opus Dei” prowadzone przez duchownych i

¹⁶⁹ Pracują w: Bielicach k. Pyrzyc, Brojcach, Chociwlu, Dobrzanach, Goleniowie, Gosławiu, Kozielicach k. Pyrzyc, Marianowie, Piaseczniku, Płotach, Pyrzycach, Stargardzie Szcz., Szczecinie, Szczecinie-Kłęskowie, Szczecinie-Podjuchach, Szczecinie-Zdrojach, Szczecinie-Żydowcach i Tetyniu.

¹⁷⁰ Pracują oni w: Boleszkowicach, Baniach, Dębnie, Kobylance, Nawodnej, Nowogrodka Pomorskim, Różańsku, Sarbinowie, Swobnicy, Szczecinie-Gumieńcach, Szczecinie-Wielgowie, Szczecinie - św. Jana Bosko i w 2 szkołach w Szczecinie, przy ul. Witkiewicza 64 oraz Ku Słońcu 124.

¹⁷¹ Pracują w: Krzywiniu, Widuchowej i w Kołczewie oraz prowadzą dom zakonny w Międzywodziu.

¹⁷² Obecnie pracują w Szczecinie w parafii Najświętszego Odkupiciela. Pracowali również w Mierzynie i Siekierkach.

¹⁷³ Pracują w Szczecinie w parafii św. Andrzeja Bobolii.

¹⁷⁴ Pracują w Szczecinie w św. Jana Ewangelisty.

¹⁷⁵ Pracują w Dobrej Szczecińskiej.

¹⁷⁶ Pracują w Szczecinie w parafii św. Dominika.

¹⁷⁷ Pracują w Łukęcinie.

świeckich zmierza ku upowszechnieniu we wszystkich środowiskach społecznych głębokiej świadomości powszechnego powołania do świętości i apostołstwa, a przede wszystkim uświęcającej wartości codziennej zwykłej pracy. 2 lutego 1992 r. w Szczecinie przy ul. Waryńskiego 14, ksiądz biskup poświęcił dla nich dom i kaplicę¹⁷⁸

Zakony i Zgromadzenia żeńskie

W 1972 r. na terenie nowo utworzonej diecezji szczecińsko-kamieńskiej pracowały 142 siostry z 18 zgromadzeń: Benedyktynki Samarytanki Krzyża Chrystusowego w Brzezinach i Moryniu; Siostry Rodziny Beatańskiej w Barlinku i Cychrach; Siostry Miłosierdzia św. Karola Boromeusza w Międzyzdrojach; Zgromadzenie Sióstr Duszy Chrystusowej w Kamieniu Pomorskim i Resku; Siostry św. Feliksa z Kantalicio w Dębnie Lubuskim i Stargardzie parafii pw. św. Jana; Misjonarki Chrystusa Króla dla Polonii Zagranicznej w Szczecinie parafii pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa; Siostry Najświętszej i Niepokalanej Panny Maryi w Świnoujściu parafii pw. Chrystusa Króla; Misjonarki Świętej Rodziny w Gryficach; Misjonarki św. o. Benedykta w Płotach; Michaelitki w Chojnie; Siostry Opatrzności Bożej w Szczecinie-Stołczynie i Trzebiatowie; Służebniczki NMP Niepokalanie Poczętej (starowiejskie) w Szczecinie; Siostry Służebniczki NMP Niepokalanie Poczętej (panewnickie) w Maszewie i Szczecinie; Służebnice Najsw. Niepokalanej Maryi Obrządku Wschodniego w Goleniowie; Urszulanki Najświętszego Serca Jezusa Konającego w Policach, parafii pw. Niepokalanego Poczęcia NMP i w Szczecinie, parafii pw. Najświętszego Zbawiciela; Małe Misjonarki Miłosierdzia (orionistki) w Trzcíńsku Zdrojach; Siostry Jezusa Miłosiernego w Myśliborzu; Wspólnej Pracy od Niepokalanej Maryi w Choszczynie¹⁷⁹

Do 1985 roku liczba sióstr wzrosła do dwustu i od tego czasu zauważa się powolny spadek liczbowy, gdyż w 1992 było 173 siostry, w 1996 roku już tylko 169 sióstr. Spadek stanu liczbowego sióstr nie jest proporcjonalny do liczby zgromadzeń. W tym okresie przybyło do diecezji 8 zgromadzeń: Siostry Najświętszego Imienia Jezus pod opieką Najświętszej Maryi Panny Wspomożenia Wiernych (niehabitowe) - do Szczecina; Siostry Karmelitanki Dzieciątka Jezus do Szczecina; Małe Siostry Jezusa do Szczecina; Siostry Boskiego Zbawiciela (salwatorianki) do Międzywodzia; Siostry Najświętszej Maryi Panny Niepokalanej (niehabitowe) do Mrzeżyna; Siostry

¹⁷⁸ Prezbiterium, 1992, nr 1-2, s. 54-55. Pierwszych dwóch członków Prałatury przybyło do Szczecina na zaproszenie ks. bp. K. Majdańskiego już w listopadzie 1989 r.

¹⁷⁹ M.I. Zakrzewska, s., Żeńskie zgromadzenia... ,dz.cyt.s. 69.

Córki Maryi Wspomożycielki (salezjanki) do Szczecina; Siostry Misjonarki Miłości do Szczecina. Natomiast tylko pięć zgromadzeń opuściło diecezję, a mianowicie Misjonarki św. Benedykta z Płot, Michaelitki z Chojny; Służebniczki (panewnickie) ze Szczecina i Siostry Wspólnej Pracy od Niepokalanej Maryi z Choszczna oraz Siostry św. Maryi Magdaleny od Pokuty z Rewala¹⁸⁰

W mijającym 30-leciu dwa zgromadzenia pracowały tylko okresowo: od 1987 do 1993 roku - Siostry Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny w Szczecinie. Prowadziły one Diecezjalny Dom Rekolekcyjny, katechizowały dzieci w szkole podstawowej i w przedszkolu oraz w Ośrodku Szkolno-Wychowawczym przy ul. Kamiennej. Od 1988 do 1994 roku Wspomożycielki Dusz Czyścicowych pracowały w Domu Pomocy Społecznej w Szczecinie przy ul. Broniewskiego 4/6. Siostry, mieszkając w trudnych warunkach, bardzo ofiarnie posługiwały chorym niosąc im ulgę duchową i fizyczną¹⁸¹

Ksiądz bp Kazimierz Majdański, widząc potrzebę zakonu kontemplacyjnego na terenie diecezji w 1983 r., zaprosił z Częstochowy Siostry Karmelitanki Mniszki Bose Zakonu Najświętszej Maryi Panny z Góry Karmel. Do Szczecina pierwsze dwie karmelitanki przybyły 25 marca 1983 r. Zamieszkały w wybudowanej dla nich pustelni przy ul. Strzałowskiej. W czerwcu 1983 r. otwarto nowicjat, a budowę klasztoru rozpoczęto w maju 1986 r. Po osiągnięciu wymaganej liczby profesek wieczystych 30 marca 1991 r. ks. bp Kazimierz Majdański erygował kanonicznie Karmel w Szczecinie¹⁸²

Po koniec 2001 r. z posługą do Domu Pielęgnacyjno-Opiekuńczego w Witkowie zgłosiły się siostry orionistki.

Obecnie na tereni diecezji są 23 zakony i zgromadzenia żeńskie w 41 placówkach¹⁸³ Niestety dotychczas w diecezji nie założono żadnego domu generalnego, prowincjalnego, ani też nowicjatu zgromadzeń żeńskich zatwierdzonych przez Kościół.

¹⁸⁰ Tamże, s. 69-70.

¹⁸¹ Tamże, s. 70.

¹⁸² Tamże, s.70.

¹⁸³ Schematyzm archidiecezji szczecińsko-kamieńskiej, Szczecin 1995, s. 336-341.

Wspólnota Sióstr Uczennic Krzyża

Początki wspólnoty sięgają 1982 r. Założycielka, s. Christiana Mickiewicz ze Zgromadzenia Sióstr Najświętszej Rodziny z Nazaretu, odczytując swoje nowe powołanie w Kaliszu zaczyna współpracować z Ruchem Pomocników Maryi Matki Kościoła. Pięć dziewcząt z tego Ruchu podczas nocnego czuwania (w czasie trwania rekolekcji prowadzonych przez s. Christianę) z 14 na 15 sierpnia 1982 r. zawiera Bogu swe powołanie składając akt całkowitego oddania się Matce Bożej. Dziewczęta zamieszkują razem w wynajętym pokoju i pod opieką s. Christiany prowadzą grupy Pomocników Maryi Matki Kościoła. Odtąd mała wspólnota staje się zaczątkiem tworzącej się Wspólnoty Sióstr Uczennic Krzyża. W Wielki Piątek, 20 kwietnia 1984 r. zostaje ona przyjęta przez ks. bp. Kazimierza Majdańskiego do diecezji szczecińsko-kamieńskiej i dekretem z 1989 r. otrzymuje zatwierdzenie, jako „pia unio” („stowarzyszenie pobożne”). Obecnie Siostry podejmują w liczbie 75 (39 sióstr po ślubach wieczystych, 20 po ślubach czasowych, 11 w nowicjacie, i 4 w postulacie) formację i pracę, zarówno w archidiecezji szczecińsko-kamieńskiej (Szczecin-Stołczyn – dom generalny i formacyjny nowicjatu, Szczecin – kuria biskupia, Szczecin – seminarium duchowne, Szczecin – parafia pw. św. Dominika, Choszczno parafie: pw. Wniebowzięcia NMP i św. Jadwigi oraz Świnoujście-Przytór), jak i poznańskiej (Mosina - parafia św. Mikołaja, Zaborówiec – archidiecezjalny dom rekolekcyjny)¹⁸⁴

Instytut Świecki Życia Konsekrowanego Świętej Rodziny

Został on erygowany 19 marca 1999 r. na bazie Wspólnoty Świętej Rodziny (Pia Unio Sanctae Familiae) z 11 października 1986 r. Instytut skupia kapłanów, mężczyzn i kobiety. Przełożonym Instytutu, a zarazem odpowiedzialnym za krąg męski jest ks. abp. K. Majdański, natomiast za krąg żeński dr n. med. Monika Wójcik. Siedziba Instytutu mieści się w Wisłce¹⁸⁵

¹⁸⁴ Archiwum Wspólnoty Sióstr Uczennic Krzyża w Szczecinie, Księga statystyki Wspólnoty.

¹⁸⁵ Prezbiterium, 1999, nr 3-4, s. 108. Dom Instytutu wraz z kaplicą został erygowany 26 lipca 1994 r., zob. Prezbiterium, 1994, nr 7-8, s. 217.

ZAKOŃCZENIE

Mimo, iż okres 30-lecia istnienia diecezji szczecińsko-kamieńskiej nie jest dla funkcjonowania biskupstw czasem zbyt długim, to jednak w tym okresie powstały wszystkie najważniejsze instytucje centralne i rejonowe diecezji, a jej historia zapisała się piękną kartą. Warto przytoczyć tutaj ciągle aktualne słowa ks. kard. Stefana Wyszyńskiego wypowiedziane w szczecińskiej katedrze 17 marca 1974 r., a cytujące refleksję ks. kard. Juliusza Döpfnera z Monachium: „Myśmy przez długie lata nie zdołali tak zmobilizować do modlitwy ludu, który wtedy tu mieszkał, jak Bóg pozwolił Wam to uczynić. Radujemy się z tego, że Kościół Boży na tych ziemiach spotęźniał, że krzepi wiarę i jednoczy przez miłość Naród Polski w jego pracy i trudzie”¹⁸⁶ Niestety ograniczona objętość artykułu nie pozwoliła na szersze omówienie działalności poszczególnych instytucji, ale z pewnością przedstawione fakty staną się impulsem do pogłębionych badań, nie tylko nad jej centralnymi, ale także rejonowymi strukturami. Również organizacja duszpasterska wymaga szczegółowej analizy.

ks. Grzegorz Wejman

¹⁸⁶ *Prezbiterium*, 1974, nr 3, s. 17.

Streszczenie

Papież Paweł VI bullą *Episcoporum Poloniae Coetus* z dnia 28 czerwca 1972 r. erygował cztery nowe diecezje w Polsce, w tym również szczecińsko-kamieńską. Obejmowała ona obszar 12 754 km² z liczbą 922 tys. ludności. Miastem biskupim został Szczecin liczący 367 tys. mieszkańców. Na katedrę wyznaczono, będący w ruinie, kościół pw. św. Jakuba Apostoła. Konkatedrą został, niegdyś katedralny, kościół pw. św. Jana Chrzciciela w Kamieniu Pomorskim.

W 30-rocznicę istnienia diecezji (od 25 marca 1992 r. archidiecezji) mieszka w niej 1 078 800 wiernych, skupionych w 267 parafiach, 36 dekanatach i 696 kościołach. Posługę pełni 655 kapłanów, w tym 471 diecezjalnych, 177 zakonnych i 7 z innych diecezji. Ojcowie zakonni, z 9 zakonów i zgromadzeń zakonnych, pracują w 38 parafiach. Na terenie diecezji działają 23 zakony i zgromadzenia żeńskie w 41 placówkach (169 siostr - 1996 r.) oraz 9 placówek Wspólnoty Sióstr Uczennic Krzyża (75 siostr – 2002 r.).

W tym czasie została odbudowana katedra, powstał nowy budynek kurii metropolitalnej oraz seminarium duchownego (AWSO w Szczecinie jest sekcją Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu; zaawansowane są prace związane z powołaniem Wydziału Teologicznego na Uniwersytecie Szczecińskim), a sąd biskupi otrzymał miejsce po dawnej kurii biskupiej. Spośród pozostałych instytucji naukowych działają: Instytut Studiów nad Rodziną i Kolegium Teologiczne, a z centralnych struktur diecezjalnych: kapituły – katedralna i 3 kolegiackie; sanktuaria – 6 maryjnych, 2 Miłosierdzia Bożego i jeden Najświętszego Serca Pana Jezusa; muzeum, powstaje także archiwum. Duszpasterstwo zwyczajne jest dobrze rozwinięte, działają stowarzyszenia, a także coraz prężniej instytucje charytatywne i oświatowe.